

บรรณานุกรม
(ระบบตัวเลข)

1. กิรติ ตรีวิเชียร. "ความเป็นมาของหลักสูตรประถมศึกษา 2521." ใน หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. หน้า 1-30 สุมิตร คุณานุกร, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน, 2520.
2. วิสุทธ์ ญาณพิทักษ์. "แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแผนใหม่." วิทยาสาร 6 (สิงหาคม 2498): 39-45.
3. สุมิตร คุณานุกร. "หน่วยบูรณาการ(Integrated Unit)." ใน หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. หน้า 31-51 สุมิตร คุณานุกร, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน, 2520.
4. ชม ภูมิภาค. "บูรณาการของประสบการณ์ทางการศึกษา." ศึกษาศาสตร์. 2(มิถุนายน- ธันวาคม 2520) : 97-108.
5. Hanna, Potter and Hagaman. Unit Teaching in the Elementary School. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1963.
6. ก่อ สวัสดิพิบูลย์, คร. สัมภาษณ์, 13 มกราคม 2526.
7. ไกวิท วรพิพัฒน์, คร. อธิปติกรมการศึกษานอกโรงเรียน. สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2525.
8. เป็รื่อง กุมุท, คร. หัวหน้าภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา มศว. ประสานมิตร. สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2526.
9. จรุญ จันทรเครือ. สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2525 และ 31 มกราคม 2526.
10. ทองหล่อ แก้วประยูร. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพลับพลาชัย. สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2525.

11. สุรวัช ศรีวัช, ม.ร.ว. ผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลย์อุปถัมภ์.
สัมภาษณ์, 2 มกราคม 2526.
12. จันทร ชุ่มเมืองปัก. หัวหน้ากองมาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการ
คุรุสภา. สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2525.
13. พยุง สุขสังวร. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ.
สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2526.
14. สลวย โพธิ์ทอง. ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ.
สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2526.
15. สวัสดิ์ จงกล. อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2525.
16. ทิศนา แคมมณี, คร. รองศาสตราจารย์ ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 24 ธันวาคม 2525.
17. ศรีจันทร์ เทพรักษ์. อาจารย์สาธิตวิทยาลัยครูสวนสุนันทา.
สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2526.
18. ธำรง ชูพี. หัวหน้างานสนเทศการวิจัย กรมวิชาการ.
สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2526.
19. พัฒน ภาสบุตร. ผู้อำนวยการกองการศึกษาพิเศษ. สัมภาษณ์,
24 มกราคม 2526.
20. สมพงษ์ พลະสุรีย์. หัวหน้าฝ่ายหลักสูตรประถมศึกษา กรมวิชาการ.
สัมภาษณ์, 21 มกราคม 2526.
21. Ragan, William B. Modern Elementary Curriculum. (Fifth edition)
U.S.A. : Holt, Rinehart and Winston, 1977.

22. สุนทร สุนันท์ชัย. เทคนิค และวิธีสอนวิชาสังคมศึกษา. พระนคร :
สหพันธ์พิศ, 2514.
23. จรูญ ภูมมี, คร. การสอนวิชาสังคมศึกษา. พิมพ์ครั้งแรก. พระนคร :
สหพันธ์พิศ, 2514.
24. สนิท ทิพวัลย์. "การสอนวิชาสังคมศึกษาแบบต่าง ๆ." ประชาศึกษา
27(สิงหาคม 2518) : 12-21.
25. Oliver, Albert I. Curriculum Improvement: A Guide to Problems, Principles and Procedures. New York: Dodd, Mead, 1972.
26. Wesley, Edgar Bruce and Adams, Mary A. Teaching Social Studies in Elementary Schools. New York: D.C. Heath and Company Boston, 1952.
27. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรใหม่ เอกสารแนะนำหลักสูตร ประถมศึกษา 2521 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2521.
28. กมล สุกประเสริฐ. รองอธิบดีกรมวิชาการ. สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2525.
29. มนัส รัตนติลก ฅ ภูเก็ต. ศึกษาพิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2526.
30. วัชร ศิริวัฒน์. หัวหน้าหน่วยศึกษาพิเศษ สำนักงานการศึกษาธิการเขตกรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2526.
31. เพราพรหม โกมลมาลย์. ข้าราชการศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ. สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2526.

32. ปรีดา จันทบุบผา. ผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์.
สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2526.
33. เสถียร สัมตตภาพงศ์. หัวหน้างานส่งเสริม ฯ กรมพลศึกษา.
สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2526.
34. สาลี เบ้าสุวรรณ. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปริณายก. สัมภาษณ์,
10 มกราคม 2526.
35. สุนทร สุนันท์ชัย. รองอธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน.
สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2526.
36. สุวัฒน์ มุทธเมธา. อธิการบดีวิทยาลัยครูยะลา. สัมภาษณ์,
1 กุมภาพันธ์ 2526.
37. อุไร ศรีธวัช ณ อยุธยา. ผู้อำนวยการโรงเรียนสายน้ำทิพย์.
สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2526.
38. ฉวีวรรณ จึงเจริญ. ศึกษาพิเศษ กรมการฝึกหัดครู. สัมภาษณ์,
19 มกราคม 2526.
39. ไพรัช วนาพรรณ. เลขานุการกรมการฝึกหัดครู. สัมภาษณ์, 19 มกราคม
2526.
40. มานี ธรรมครองอาคม และนาฏเฉลียว เลหาศิริานนท์. "การสอนแบบหน่วย"
วิทยาสาร 6 (1 กรกฎาคม 2498) : 14-18.
41. ยง อิงคเวทย์. สัมภาษณ์, 20 มกราคม 2526.
42. สำโรช บัวศรี, ดร. บูรณาการ. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งเรืองสร้างสรรค์,
2521.
43. ละออ การุณยะวณิชย์ และคณะ. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งเรืองธรรม,
ม. ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2518.

44. สมพงษ์ พลสุรย์. "ประสพการณ์ชีวิตในหลักสูตร." วิทยาสาร : 29 (กันยายน 2521) : 14-16.
45. เฉลิม บุญธรรมเจริญ. รองเลขาธิการ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2525.
46. ประหยัด คติยพันธ์. ศึกษาพิเศษ. กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม. สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2526.
47. วรณี สุนทรเวช. ผู้อำนวยการโรงเรียนคารากาม. สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2526.
48. อติศักดิ์ เจริญพิทักษ์. ข้าราชการสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2526.
49. จำบุญ เกียรติมงคล. ผู้อำนวยการ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2526.
50. มานี ธรรมครองอาตม์ และ นางอุเฉลิว เลหาศิริานนท์. "การสอนแบบหน่วย." วิทยาสาร 6(มิถุนายน 2498): 14-18.
51. สมชัย วุฒิปรีชา. "วิธีสอนแบบหน่วย." วิทยาสาร 9(มกราคม 2501): 21-23.
52. สุวัฒน์ มุทธเมธา. การเรียนการสอนปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2523.
53. อัญชลี แจ่มเจริญ และ สุกัญญา ธาวิรรณ. หลักการสอนและการเตรียมประสพ-การณภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : เฉลิมชัยการพิมพ์, 2523.
54. ชูชาติ เสงี่ยมลาด. หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อีรพงษ์การพิมพ์, 2524.

55. น้อมฤดี จงพฤษะ. หลักการสอน 2 ตามหลักสูตร ป.กศ. สูง. พระนคร :
กาวหมายการพิมพ์, 2514.
56. ทองทิพย์ วรรณพินน์ และคณะ. ผู้เรียบเรียง. หลักการสอนและเตรียมประสบการณ์-
ภาคปฏิบัติ. อุดรธานี : ไทฮอสามัคคี, 2512.
57. สมบูรณ์ พรหมภาพ. "การสอนแบบหน่วย" ประชาศึกษา 12 (พฤศจิกายน
2503) : 14-32.
58. พิทักษ์ รัชพลเดช, ดร. "หลักการสอนและวิธีสอน." ศูนย์ศึกษา
1 (กันยายน 2497) : 78-91.
59. สมจิต ธนสุกาญจน์ และเกหลง ปภาวสิทธิ์. "การสอนแบบหน่วย" ศูนย์ศึกษา
15 (เมษายน 2498) : 39-50.
60. Shipley, Cann, Hildebrand and Mitchell. A Synthesis of Teaching
Methods. Canada: Mc. Graw-Hill Company of Canada
Limited, 1964.
61. Michaelis, John U. Teaching Units in the Social Sciences: Early
Grades. U.S.A.: Rand Mc. Nally & Company, 1968.
62. Harley, Barry. A Synthesis of Teaching Methods. Australia :
Mc. Graw Hill Book Company Australia Pty. Limited,
1973.
63. สาย ภาณุรัตน์, ดร. สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2526.
64. พิทักษ์ รัชพลเดช, ดร. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2526.
65. Anderson, Verson Ellsworth. Principles and Procedures of
Curriculum Improvement. New York : Ronald Press,
1965.

66. Dulton, Wilbur H. and Hockett, John A. The Modern Elementary School : Curriculum and Methods. New York : Holt Rinehart and Winston, 1962.
67. ฉวีวรรณ กิรติกร. หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์. สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2526.
68. Skeel, Dorothy J. The Challenge of Teaching Social Studies in the Elementary School. U.S.A. : Goodyear Publishing Company, INC. , 1970.
69. Samford, Clarence D. and Cottle, Eugene. Social Studies in the Secondary School. New York : Mc. Graw Hill Book Company INC. , 1952.
70. Mehl, Mills and Dodglass. Teaching in the Elementary School. New York : Ronald Press Co. , 1950.
71. ศรีสวัสดิ์ รัตนวราห. ผู้อำนวยการโรงเรียนพญาไท. สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2525.
72. ปรีพัทธ์ พงษ์ธานี. วิธีสอนแผนใหม่แบบหน่วยกิจ. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2500.
73. สุ่มน อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา แชนมณี. "ระบบการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" ใน การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. หน้า 39-80, ม. สุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น จำกัด, 2526.
74. Regan, William Burk. Modern Elementary Curriculum. U.S.A. : Holt, Rinehart and Winston, 1960.

75. ธนิน ญาณพิทักษ์. "การศึกษาแผนใหม่ตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย"
วิทยาสาร 8(15 ธันวาคม 2499) : 8-12, 17.
76. Regen, William B. Modern Elementary Curriculum. (Third edition)
New York : Holt, Rinehart and Winston,
1966.
77. กัญญา สาคร, ดร. หลักการศึกษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุริยสภา,
2521.
78. อำนวย บัวศรี, ดร. "หลักการสอนแบบต่าง ๆ ที่ปฏิรูปมา และหลักการสอนแผนใหม่
ของ จอห์น ดิวอี้" ศูนย์ศึกษา 4 (พฤศจิกายน 2499) : 26-33.
79. มานี ธรรมครองอาตม์ และ นาฏเจลีเยว เลาหศิริรานนท์. "การสอนแบบหน่วย"
วิทยาสาร 7 (1 พฤศจิกายน 2498) : 14-38.
80. ธนู แสงศักดิ์, ดร. "วิวัฒนาการของการสอน" อาชีพสาร (สิงหาคม-
กันยายน, 2514) : 44-50.
81. Maxim, George W. Methods of Teaching Social Studies to Elementary
School Children. U.S.A. : Charles E. Merrill
publishing Company, 1977.
82. Collier, Colhorn C. Teaching in the Modern Elementary School.
New York : Macmillan, 1967.
83. องค์การปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา, กระทรวงศึกษาธิการ.
คำแนะนำ อันตัย 10 หน่วยกิจ ชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สุริยสภา, 2500.
84. คณะนิเทศการศึกษ. จังหวัดพระนคร. หน่วยกิจ. ธนบุรี : โรงพิมพ์
การช่างวุฒิชึกษา, 2500.

85. ก่อ สวัสดิ์พาศิษฐ์, ดร. พัทธ์ชัย รักษาพลเดช, ดร. และ ระบิล สีสสุวรรณ.
วิธีสอนแผนใหม่ในชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2499.
86. นางอุเจลิยว สุมาวงศ์ และ ทณะ. เอกสารประกอบการเรียนวิชาระเบียบวิธี-
สอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2509.
87. ละเมียด ลิมอักษร. วิชาครูตอน 2 หลักการสอนชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
พระนคร : องค์การศึกษาคูสภา, 2514.
88. Douglass, Malcolm P. Social Studies from Theory to Practice
in Elementary Education. New York : J.B. Lippincott
Company, 1967.
89. เลิศ อานันท์นะ. อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(ฝ่ายประถม).
สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2525.
90. Wesley, Edgar Bruce and Cartwright, William H. Teaching Social
Studies in Elementary Schools. (Third edition) U.S.A. :
D.C. Heath and Company Boston, 1968.
91. เรียง ไสภณ. "การสอนแบบหน่วย" ใน "วิธีสอนวิชาเฉพาะ" โดย
อาจารย์ และ ศึกษาพิเศษ กรมฝึกหัดครู. เอกสารการนิเทศ
ฉบับที่ 43 (มีนาคม 2503) : 153-174, 175-194.
92. วินิจ เกตุขำ และ ชาญชัย ศรีไสยเพชร. หลักการสอนและการเตรียมประสพ-
การณ์ภาคปฏิบัติ(ศึกษา 131). กรุงเทพฯ : พีระทัศน์, 2522.
93. สุรวัช ศรีวัช, ม.ร.ว. "การสอนวิชาเนื้อหา" ใน การอบรมครูพระนคร
หน้า 86-116. หน่วยศึกษานิเทศก์, จังหวัดพระนคร : 2500.
94. มานี ธรรมครองอาคม และ นางอุเจลิยว เลหาศิริานนท์. "การสอนแบบหน่วย"
วิทยาสาร 6 (15 กรกฎาคม 2498) : 14-17, 30.

95. มานี ธรรมครองอาตม์ และ นาฏเจลิยว เลหาตีรานนท์. "การสอนแบบหน่วย"
วิทยาสาร 6 (15 สิงหาคม 2498) : 14-17.
96. สุวัฒน์ มุทธเมธา. "เลขคณิตกับหน่วยงาน" ประชาศึกษา 11 (ธันวาคม
2502) : 23-24.
97. Otto, Floyd and Rouse. Principles of Elementary Education. (Revised
edition) New York : Rinehart and Company, 1955.
98. Lee, John R. Teaching Social Studies in the Elementary School.
New York : The Free Press, A Division of Macmillan
Publishing Co. , Inc., 1974.
99. Jarolimex, John. Social Studies in Elementary Education.
(Third edition) New York : The Macmillan Company,
1967.
100. รongรัตน์ อิศรภักดี. "การสอนแบบหน่วย" ประชาศึกษา 10 (กุมภาพันธ์
2502) : 22-27, 49.
101. ไพบูลย์ รัตน์มั่งกละ. "ข้อเสนอแนะครูในการสร้างบทเรียนแบบหน่วย" ศูนย์ศึกษา
18 (กรกฎาคม 2498) : 51-78.
102. Gerhard, Muriel. Effective Teaching Strategies with the
Behavioral Outcomes Approach. New York : Parker
Publishing Company, Inc. , 1971.
103. จินนาภา ตาละลักษมณ. "หน่วยงานสำหรับสอนชั้นประถมปีที่ 3 หรือ 4 เรื่อง
อนามัยของเรา" ประชาศึกษา 10 (10 พฤษภาคม 2502) : 3-20, 60.
104. ฉलय บุญญาภินันท์. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการเขตกรุงเทพมหานคร.
สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2526.

105. ก่อ สวัสดิพิบูลย์, ดร. "จิตวิทยากับการเรียนการสอน" ศูนย์ศึกษา
1 (พฤษภาคม 2499) : 34-45.
106. บุญปลูก หัตถคานนท์. "การปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษา" วิทยาสาร
9 (สิงหาคม 2498) : 5-7.
107. ประพันธ์ อุหมุคต์. "หลักการสอนแผนใหม่" ครูสัมพันธ์ 3 (กุมภาพันธ์
2513) : 14-16.
108. ยง อิงคเวทย์. "วิทยุโรงเรียนกับการเรียนการสอน" และ สมาน แสงมะลิ
"สังคมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา" หน้า 5-6, 7-8. ใน
วิทยุโรงเรียนกับการเรียนการสอน. พระนคร : โรงพิมพ์ส่งเสริมอาชีพ,
2506.
109. เกรียง กิรติกร. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2526.
110. กมลรัตน์ วงศ์พันธ์. อาจารย์โรงเรียนสันติราษฎร์. สัมภาษณ์,
9 กุมภาพันธ์ 2526.
111. ก่อ สวัสดิพิบูลย์, ดร. "จิตวิทยาการเรียนการสอน" ศูนย์ศึกษา ฉบับที่ 11
(ธันวาคม 2497) : 21-30.
112. บุญผา สุวรรณพุกษ์. "เตรียมสร้างหน่วยเพื่อสอน" ประชาศึกษา 10(กันยายน
2502) : 3-11.
113. ธนิน ญาณพิทักษ์. "แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแผนใหม่" วิทยาสาร
8 (1 ธันวาคม 2499) : 39-50.
114. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2491. พิมพ์ครั้งแรก.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2491.
115. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2498. กรุงเทพฯ ฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2498.

116. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2501 สำหรับโรงเรียน
ปรับปรุง ป. 1-2. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2501.
117. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2502 สำหรับโรงเรียน
ปรับปรุง(ต่อเนื่องจาก ป.1-2 โดยให้ครบ ป.1-4). กรุงเทพฯ ฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2502.
118. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ประถมศึกษา
ตอนต้น. ธนบุรี : การช่างวุฒิศึกษา, 2503.
119. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ประถมศึกษา
ตอนปลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร: องค์การคุรุสภา, 2508.
120. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. โครงการสอนสังคมศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, พระสุเมธ, 2511.
121. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. โครงการสอนสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2519.
122. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.
กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2520.
123. กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ : 2524.
124. อภัย จันทวิมล. สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2526.
125. Nairn, Ronald C. Instructional Aid to Thailand the New
Colonialism ? . New Haven and London : Yale
University Press, 1966.

126. บุญสม เอรवारพ และคณะ. เอกสาร อันตัก 16 โครงการสอนชั้นประถมปีที่ 3-4 องค์การปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2503.
127. กองการประถมศึกษา. รายงานประจำปี 2503. พระนคร : กรมวิชาการ, 2503.
128. วสันต์ อติศัพท์. นวัตกรรมทางการศึกษา. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2524.
129. ปรีชา เศรษฐธีร. ปรัชญา และคุณธรรมสำหรับครู ศึกษา 312. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2523.
130. นิโคลัส เบนเนตต์ เชียน ทิพา เทพอักษรพงศ์ แปลและเรียบเรียง. "การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา" คุรุปริทัศน์ 3 (กันยายน 2521):51-60.
131. มনী รัตนคิลก ณ ภูเก็ต. การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษา. เอกสารอัสสำเนา. สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ.
132. หน่วยศึกษานิเทศก์. สรุปผลการวิจัย ของหน่วยงานต่าง ๆ. เอกสารอัสสำเนา. สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ.
133. หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมสามัญศึกษา. คู่มือการนิเทศ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. เอกสารอัสสำเนา. กระทรวงศึกษาธิการ.
134. อาภา ณัดช่าง. หัวหน้างานให้คำปรึกษา / อบรม กรมวิชาการ. สัมภาษณ์, 12 มกราคม 2526.
135. ณีรัฐ อินทปาน, ดร. รองอธิการบดี. มศว. พลศึกษา. สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2526.
136. มনী รัตนคิลก ณ ภูเก็ต. "วิธีสอนบางอย่างของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" มิตรครู 21 (15 ตุลาคม 2521) : 24-27.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 กลุ่ม

ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรประถมศึกษา
จำนวน 6 ท่าน คือ

1. อาจารย์เกรียง กิรติกร
2. อาจารย์จำนุญ เกียรติมงคล
3. อาจารย์หิมน ภาสบุตร
4. อาจารย์ยง อิงคเวทย์
5. อาจารย์ ดร. สาย ภาณุรัตน์
6. อาจารย์อภัย จันทวิมล

กลุ่มที่ 2 นักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา และโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษากรุงเทพ ฯ - ธนบุรี
จำนวน 12 ท่าน คือ

1. อาจารย์ ดร. กมล สุกประเสริฐ
2. อาจารย์ ดร. ก่อ สวัสดิพาณิชย์
3. อาจารย์ ดร. ไกวิท วรพิพัฒน์
4. อาจารย์จรรยา จันทรเกรือ
5. อาจารย์เฉลิม บุญธรรมเจริญ
6. อาจารย์ทองหล่อ แก้วประยูร
7. อาจารย์พูนง สุธสังวร
8. อาจารย์สลวย โพธิ์ทอง
9. อาจารย์สุกร กมลรัตน์
10. อาจารย์ ม.ร.ว. สุรวัช ศรีธวัช
11. อาจารย์สุวัฒน์ มุทธเมธา
12. อาจารย์อุไร ศรีธวัช ณ อยุธยา

กลุ่มที่ 3 นักการศึกษาหรือครูปฏิบัติการสอนที่เคยมีส่วนร่วมในการทดลองสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนในโครงการดังกล่าวในข้อ 2 จำนวน 11 ท่าน คือ

1. อาจารย์กมลรัตน์ วงศ์พันธ์
2. อาจารย์จันทร์ ชุ่มเมืองปัก
3. อาจารย์ฉลวย บุญญาภินันท์
4. อาจารย์ประหยัด ตติยนันท์
5. อาจารย์ปรีดา จันทร์เบกษา
6. อาจารย์ ดร. พิทักษ์ รัชพลเดช
7. อาจารย์วัชรี ศิริวัฒน์
8. อาจารย์วราณี สุนทรเวช
9. อาจารย์ศรีสวัสดิ์ รัตนวราห
10. อาจารย์สำลี เบ้าสุวรรณ
11. อาจารย์อติศักดิ์ เจริญพิทักษ์

กลุ่มที่ 4 นักการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบัน จำนวน 16 ท่าน คือ

1. อาจารย์ฉวีวรรณ กิรติกร
2. อาจารย์ฉวีวรรณ จึงเจริญ
3. อาจารย์ ดร. ณัฐ อินทपाल
4. อาจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี
5. อาจารย์ธำรง สุทธิ
6. อาจารย์ ดร. เป็รื่อง กุมุท
7. อาจารย์ไพรัช วนาพรรณ
8. อาจารย์ไพเราะพรรณ โกมลมาลย์
9. อาจารย์มนัส รัตนกิลก ณ ภูเกิด
10. อาจารย์เลิศ อานันทนะ
11. อาจารย์ศรีจันทร์ เทพรักษ์

12. อาจารย์สวัสดิ์ จงกล
13. อาจารย์สมพงษ์ พลสุรย์
14. อาจารย์สุนทร สุนันท์ชัย
15. อาจารย์เสถียร สมัตตภาพงศ์
16. อาจารย์อภา ฦาคะช่าง

หมายเหตุ

รวมผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสิ้นที่ผู้วิจัยได้ไปเรียนสัมภาษณ์มี จำนวน 45 ท่าน
และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์เกิน 1 ฉบับ

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 4 ฉบับ ตามกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์นักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรประถมศึกษาในอดีต พุทธศักราช 2491, 2498, 2501, 2502 และ 2503

ความนำ

หลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการจัดการศึกษาก็มีอาจประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ บุคคลสำคัญในการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรตลอดจนวางแผนในการจัดการเรียนการสอนคือนักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตร

ในฐานะที่ท่านเป็นนักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรประถมศึกษาในอดีต ย่อมเป็นผู้รอบรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสอนในหลักสูตรประถมศึกษาอดีตเป็นอย่างดี โดยเฉพาะแนวคิดและรูปแบบเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนซึ่งเคยปรากฏในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยมานานแล้ว และหลักสูตรปัจจุบันก็ยังคงเน้นการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมากแต่วิทยาการค่านนี้ยังมีการเผยแพร่เพียงน้อย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความคิดเห็นจากท่านขอได้โปรดกรุณาให้ข้อคิดเห็น, ข้อเสนอแนะ และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็นแหล่งวิทยาการสำหรับครูในการนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่าหลักสูตรประถมศึกษาในอดีต ใดมีแนวคิดหรือเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....
 .....
 .....

2. ในทรรศนะของท่านการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนคืออะไร มีแนวคิด หลักการและเหตุผลอย่างไรในการสอนแบบหน่วยและสร้างหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทย

.....

.....

.....

3. แนวคิดในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนนี้เราก็คิดขึ้นเองหรือรับมาจากต่างประเทศ ถ้ารับมาจากต่างประเทศ เรานำมาใช้เหมือน หรือแตกต่าง หรือปรับปรุงอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าสิ่งที่ เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

5. ในทรรศนะของท่านคุณสมบัติของครูที่สอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนให้สัมฤทธิ์ผลควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

6. ประเภทของหน่วยการสอนที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยและต่างประเทศมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับคำ 2 คำนี้ คือ คำว่า "หน่วย" กับคำว่า "บูรณาการ" มีความสัมพันธ์, เกี่ยวข้อง หรือเหมือนกันอย่างไร

.....

.....

.....

8. หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบัน เน้นการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมาก ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดนี้ ข้อดี ข้อเสียมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

9. ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

หมายเหตุ หากท่านมีเอกสารหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอน ในห้องสมุดส่วนตัวของท่าน ผู้วิจัยใคร่ขอยืมไปถ่ายเอกสารเพื่อค้นคว้าในการวิจัย.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์

ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์นักการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการปรับปรุง
ส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา และ โครงการทดลองปรับปรุงการศึกษา
กรุงเทพ ฯ -ธนบุรี

ความนำ

หลักสูตรจะบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดการ
เรียนการสอนของครู เป็นสำคัญ แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและ
บรรลุเป้าหมายได้มีการพัฒนามาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันนี้ เพราะการศึกษาคือกระบวนการพัฒนา
การเรียนการสอนก็ต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย แต่การพัฒนานั้นก็ต้องอาศัยสิ่งที่มีมาจากอดีต
นำมาปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อให้เหมาะกับสภาวะปัจจุบัน โดยเฉพาะการสอนแบบหน่วยและหน่วย
การสอน เราได้มีการทดลองสอนตั้งแต่ พ.ศ. 2494, 2495 โดยโครงการปรับปรุงส่งเสริม
การศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา และโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษากองกรุงเทพ ฯ -ธนบุรี
แต่มีได้เผยแพร่ให้กว้างขวางเพียงพอแก่การศึกษากันคว่าได้ และหลักสูตรปัจจุบันก็ยัง
เน้นการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมาก เพราะเป็นการสอนที่ตรงกับหลักการของหลักสูตร
ประถมศึกษาปัจจุบัน คือ มุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

ในฐานะที่ท่าน เป็นบุคคลสำคัญผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการฯ
ดังกล่าว ย่อมเป็นผู้รอบรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบการสอนแบบหน่วยและ
การจัดหน่วยการสอนเป็นอย่างดี จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความคิดเห็นจากท่าน ขอได้
โปรดกรุณาให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วย
การสอนที่เป็นผลจากโครงการ ฯ ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็นแหล่งวิทยา
การสำหรับการศึกษาค้นคว้าและนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ในทรรศนะของท่าน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา และหรือโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษากองกรุงเทพ ฯ-ธนบุรี ซึ่งทดลองสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทย
- .....
- .....
- .....

2. ในทรรศนะของท่าน โครงการ ฯ ดังกล่าวประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว
อย่างไรบ้าง มีการประเมินผลโครงการหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

3. จากการทดลองการสอนแผนใหม่ในโครงการนั้น ได้ขยายแนวคิดออกไปสู่
วงการโรงเรียนประถมศึกษาอย่างน้อยเพียงใด เป็นที่ยอมรับของครูหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....

4. ในทรรศนะของท่านสิ่งที่เป็นอุปสรรคหรือปัญหาในการทดลองสอนแบบหน่วย
และจัดหน่วยการสอนในโครงการ ฯ นั้นมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

5. ผลที่ได้จากการทดลองนั้นมีประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา ตลอดจนการสร้างและพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....

6. ในทรรศนะของท่านการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนคืออะไร มีแนวคิด
หลักการและเหตุผลอย่างไรในการสอนแบบหน่วยและสร้างหน่วยการสอนในโรงเรียนประถม
ศึกษาของไทย

.....
.....
.....

7. แนวคิดในการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนนี้ เราคิดขึ้นเอง หรือรับมา
จากต่างประเทศ ถ้ารับมาจากต่างประเทศเรานำมาใช้เหมือน หรือแตกต่าง หรือปรับปรุง
อย่างไรบ้าง

.....

8. ท่านคิดว่าสิ่งที่ เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการ
สอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

9. ในทรรศนะของท่าน คุณสมปบัติครูที่สอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอน
ให้สัมฤทธิ์ผลควรเป็นอย่างไร

.....
.....

10. ประเภทของหน่วยการสอนที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยและต่าง
ประเทศมีอะไรบ้าง

.....
.....

11. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับคำ 2 คำนี้ คือ คำว่า "หน่วย" กับคำว่า
"บูรณาการ" มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้อง หรือเหมือนกันอย่างไร

.....
.....

12. หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบัน เน้นการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมาก
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดนี้ ข้อดี ข้อเสีย มีอะไรบ้าง

.....
.....

13. ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....

หมายเหตุ ท่านมีเอกสาร หรือ ข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการ
สอนในห้องสมุดส่วนตัวของท่านบ้างหรือไม่ ผู้วิจัยใคร่ขอเชิญไปถ่ายเอกสาร
เพื่อค้นคว้าในการวิจัย.

แบบสัมภาษณ์

ฉบับที่ 3 สัมภาษณ์ครูปฏิบัติการสอนในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัด
ฉะเชิงเทรา และโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษากรุงเทพ ฯ -ธนบุรี

ความนำ

เป็นที่ยอมรับกันว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งประสบการณ์ตรงหรือเรียนรู้ด้วยการกระทำ ในฐานะที่ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ได้ร่วมปฏิบัติ
การสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัด
ฉะเชิงเทรา และโครงการทดลองปรับปรุงการศึกษากรุงเทพ ฯ - ธนบุรี ฉะนั้นท่านจึงเป็น
ผู้ได้เรียนรู้จริงจากประสบการณ์จริง ย่อมเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญและรอบรู้ในการสอนแบบหน่วย
และจัดหน่วยการสอนเป็นอย่างดียิ่ง ในการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและ
หน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความคิดเห็นจากท่าน
ขอได้โปรดให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและ
จัดหน่วยการสอนจากประสบการณ์ของท่านซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา และเป็น
แหล่งวิชาการสำหรับครูในการนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ในทัศนะของท่าน ท่านมีหลักการและเหตุผลอย่างไรในการสอนแบบหน่วย
และจัดหน่วยการสอนตามโครงการทดลองดังกล่าวข้างต้น

.....
.....
.....

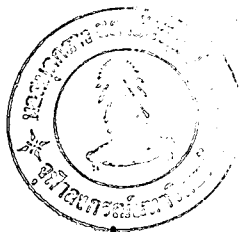
2. ขั้นตอนในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนที่ท่านดำเนินการตาม
โครงการ ฯ นั้นเป็นอย่างไร

.....
.....

3. ท่านประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด และได้ขยายหรือเผยแพร่แนวคิด
ในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนต่อไปอย่างไรบ้าง เป็นที่พอใจของท่านซึ่งได้ร่วม
ในการทดลองสอนหรือไม่เพียงใด

.....
.....

4. อุปสรรคและปัญหาของการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนที่ท่านประสบ มีอะไรบ้าง

.....
.....

5. เนื้อหาสาระหรือปัญหาที่จะนำมาสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนตาม ธรรมชาติของท่านควรมีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....

6. ในธรรมชาติของท่าน การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนคืออะไร ท่านมี แนวคิด หลักการ และเหตุผลอย่างไรในการสอนแบบหน่วยและสร้างหน่วยการสอนใน โรงเรียนประถมศึกษาของไทย

.....
.....

7. แนวคิดในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนนี้ เราคิดขึ้นเอง หรือรับ มาจากต่างประเทศ ถ้ารับมาจากต่างประเทศเรานำมาใช้เหมือน หรือแตกต่าง หรือปรับ ปรุงอย่างไรบ้าง

.....
.....

8. ท่านคิดว่าสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วย การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

9. ในธรรมชาติของท่าน คุณสมบัติของครูที่สอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอน ใดสัมฤทธิ์ผลควรเป็นอย่างไร

.....
.....

10. ประเภทของหน่วยการสอนที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยและต่างประเทศมีอะไรบ้าง

.....
.....

11. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับคำ 2 คำนี้ คือ คำว่า "หน่วย" กับคำว่า "บูรณาการ" มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้อง หรือเหมือนกันอย่างไร

.....
.....

12. หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบัน เน้นการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมาก ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวคิดนี้ ข้อดี ข้อเสีย มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

13. ในทรรศนะของท่าน ท่านคิดว่าการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้เหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

.....
.....
.....

14. ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....

หมายเหตุ ท่านมีเอกสารหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในห้องสมุดส่วนตัวของท่านบ้างหรือไม่ ผู้วิจัยใคร่ขอขมิไปถ่ายเอกสาร เพื่อค้นคว้าในการวิจัย.

แบบสัมภาษณ์

ฉบับที่ 4 สัมภาษณ์นักการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรประถมศึกษา 2521.

ความนำ

การสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมีความสำคัญอย่างมากกับหลักสูตรและการเรียนการสอนในปัจจุบัน ดังปรากฏในหลักการของหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เนื้อหาสาระของหลักสูตรก็เน้นการสัมพันธ์วิชามากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้จัดเนื้อหาเป็น 12 หน่วย โดยบูรณาการเนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพเข้ามาไว้ด้วยกันให้มากที่สุด เมื่อลักษณะเนื้อหาสาระจัดเป็นหน่วยต่าง ๆ กระบวนการเรียนการสอนที่จะบรรลุเป้าหมายก็ต้องอาศัยวิธีการสอนแบบหน่วยด้วย

ในฐานะที่ท่านเป็นนักการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการสร้างหลักสูตรประถมศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ย่อมเป็นผู้ที่รอบรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนเป็นอย่างดี เพราะหลักสูตรปัจจุบันเน้นกระบวนการเรียนการสอนที่มีลักษณะของการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนมาก ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความคิดเห็นจากท่าน ขอได้โปรดกรุณาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวคิด เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็นแหล่งวิทยาการสำหรับครูในการนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ในทรรศนะของท่าน ท่านมีแนวคิด หลักการ และเหตุผลอย่างไรจึงเน้นการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนเป็นอย่างมากในหลักสูตรประถมศึกษา 2521

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่ารูปแบบการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนที่เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบันควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

3. ขั้นตอนในการสอนแบบหน่วยและสร้างหน่วยการสอนตามธรรมชาติของท่าน
นั้นอย่างไรจึงเหมาะกับการเรียนการสอนปัจจุบัน

.....
 .....

4. ปัญหา หรือเนื้อหาสาระที่จะนำมาสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนตาม
ธรรมชาติของท่านควรเป็นอย่างไร

.....
 .....

5. หน่วยการสอนที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ตามธรรมชาติของท่าน
คิดว่าสนองความต้องการและเป็นที่ยอมรับของครูผู้ใช้หลักสูตรหรือไม่ กรุณาไปใช้สอนได้ผล
มากน้อยเพียงใด มีข้อดีข้อเสียและข้อจำกัดอะไรบ้างในการนำไปใช้สอนโดยวิธีสอนแบบหน่วย

.....
 .....

6. ในธรรมชาติของท่านการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนคืออะไร มีแนวคิด
หลักการและเหตุผลอย่างไรในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนในโรงเรียนประถม
ศึกษาของไทย

.....
 .....

7. แนวคิดในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนนี้ เราคิดขึ้นเอง หรือ
รับมาจากต่างประเทศ ถ้ารับมาจากต่างประเทศ เรานำมาใช้เหมือน หรือแตกต่าง หรือ
ปรับปรุง อย่างไรก็ตาม

.....
 .....

8. ท่านคิดว่าสิ่งที่ เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการ
สอนในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยมีอะไรบ้าง

.....
 .....

9. ในธรรมชาติของท่านคุณสมบัติของครูที่จะสอนแบบหน่วยและจัดหน่วยการสอนให้สัมฤทธิ์ผลควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

10. ประเภทของหน่วยการสอนที่ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยและต่างประเทศมีอะไรบ้าง

.....
.....
.....

11. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับคำ 2 คำนี้ คือ คำว่า "หน่วย" กับคำว่า "บูรณาการ" มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้อง หรือเหมือนกัน อย่างไร

.....
.....
.....

12. ข้อคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....
.....

หมายเหตุ ท่านมีเอกสาร หรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยและหน่วยการสอนในห้องสมุดส่วนตัวของท่านบ้างหรือไม่ ผู้วิจัยใคร่ขอขมิไปถ่ายเอกสารเพื่อค้นคว้าในการวิจัย.

ตัวอย่างหน่วยการสอน จำนวน 4 หน่วย

1. หน่วยการสอน ของ องค์การปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา จากหนังสือ "คำแนะนำ อันดับ 10 หน่วยกิจชั้นประถมศึกษา" มีรายละเอียดดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ปัญหา : พ่อแม่ของเราช่วยให้เราสุขสบายอย่างไร

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความคุ้มครองป้องกันต่าง ๆ ที่ได้รับจากทางบ้าน
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่และคนในบ้าน เพื่อทำบ้านให้น่าอยู่
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักบุญคุณของพ่อแม่

การนำเข้าสู่หน่วย

1. จัดหารูปภาพต่าง ๆ ที่แสดงความเป็นอยู่ในบ้าน
2. ให้นักเรียนดูรูปภาพนั้น ๆ และสังเกตว่าเด็กบางคนทำอะไรบ้างเมื่ออยู่บ้าน
3. ให้นักเรียนเล่าว่า ที่บ้านของเขาทำอะไรกันบ้างตั้งแต่เช้าจนถึงเวลาอน (เขียนคำที่นักเรียนบอกลงบนกระดานคำโดยใช้คำง่าย ๆ)
4. ให้นักเรียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวของเขา
  - ก. มีใครอยู่ที่บ้านบ้าง (พี่, น้อง, ปู่, ย่า, ตา, ยาย, ฯลฯ)
  - ข. ที่บ้านมีคนกี่คน (เขียนชื่อลำดับชั้นญาติในครอบครัวลงบนกระดานคำต่อมา ครูอาจทำเป็นแผนผังคิดไว้ที่ป้ายผนัง)
5. ให้นักเรียนจัดและติดรูปที่ครูนำมาให้ดูไว้ดูที่ป้ายผนัง
6. ให้นักเรียนวาดภาพบุคคลในครอบครัวของตน และแสดงให้เห็นว่าทุกคนทำอะไรที่บ้านบ้าง ให้นักเรียนเขียนชื่อของตนตัวโต ๆ ไว้ที่มุมภาพที่ตนวาด เอาภาพเหล่านั้นติดเข้าไปที่ป้ายผนัง และเขียนหัวเรื่องว่า "ครอบครัวของเรา"
7. ครูถามนักเรียนว่า พ่อแม่เลี้ยงดูเราอย่างไร เพื่อให้เรา
  - ก. มีร่างกายแข็งแรง
  - ข. ปลอดภัย
  - ค. เป็นสุข

ต่อไปให้ครูดำเนินบทเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่าพ่อแม่คุ้มครองป้องกันลูกอย่างไร และลูกควรช่วยเหลือพ่อแม่อย่างไร

สิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้

ปัญหา

ความรู้เบื้องต้น

.....

.....

1. เมื่อเราอยู่บ้านเราทำอะไรบ้าง

1. เมื่อเราอยู่บ้านเรา

ปัญหา

ความรู้เบื้องต้น

- ก. ช่วยทำความสะอาดบ้าน
- ข. ช่วยแม่ทำครัว
- ค. ซักเสื้อผ้าของเรา
- ง. ช่วยเลี้ยงน้อง
- จ. ช่วยเลี้ยงควาย, หมู, เป็ด, ไก่
- ฉ. ช่วยล้างจาน
- ช. ไปตลาด
- ซ. ไปเที่ยว
- ญ. ไปหาเพื่อนและญาติพี่น้อง
- ฎ. ไปวัด
- ฏ. เล่นกับพี่ ๆ น้อง ๆ

(หมายเหตุ นักเรียนและครูควรนึกถึงสิ่งอื่น ๆ อีก)

2. พ่อแม่ช่วยดูแลให้เรา
สุขสบายอย่างไร

2. พ่อแม่ช่วยดูแลให้เราสุขสบายคือ

- ก. มีบ้านให้อยู่
- ข. รักษาบ้านให้สะอาด
- ค. มีอาหารดี ๆ ให้กิน
- ง. หาเสื้อผ้าที่สะอาดให้
- จ. สอนให้เรารู้จักรักษาร่างกายให้สะอาด
- ฉ. หามุงให้เรานอน
- ช. ให้เรานอนเป็นเวลา
- ซ. ให้เราดื่มและอาบน้ำที่สะอาด
- ญ. ให้เราแปรงฟันเมื่อตื่นนอน ก่อนนอนและ
หลังอาหาร

ฎ. ให้เราหิวหม

ฏ. ให้เราล้างมือก่อนกินอาหาร

๙. พาไปหาแพทย์ หรือพยาบาลเมื่อเราป่วย

(หมายเหตุ นักเรียนและครูควรนึกถึงสิ่งอื่น ๆ อีก)

3. พ่อแม่ช่วยป้องกันเรา
ให้พ้นจากอันตรายเมื่อ
อยู่บ้านอย่างไร

3. พ่อแม่ช่วยป้องกันเราให้พ้นจากอันตราย ดังนี้

- ก. เก็บของมีคมให้เรียบร้อย
- ข. ไม่ให้เล่นใกล้แม่น้ำลำคลอง
- ค. สอนให้เราว่ายน้ำ
- ง. ดับไฟเมื่อทำครัวเสร็จ
- จ. ไม่ให้เล่นไม้ขีดไฟ

(หมายเหตุ นักเรียนและครูควรนึกถึงสิ่งอื่น ๆ อีก)

4. พ่อแม่ช่วยป้องกันเราอย่างไร เมื่อพาเราออกไปนอกบ้าน
4. พ่อแม่ช่วยป้องกันเราเมื่อพาเราออกนอกบ้าน ดังนี้
- เมื่อไปตลาดให้เรายืนอยู่ใกล้ ๆ เพื่อจะได้ไม่หลง
  - ดูรถให้ดีกว่าก่อนที่จะให้เราข้ามถนน
  - ขอร้องให้ผู้ขับรดสามล้อ, รถยนต์ และ เรือประจำทางขับด้วยความระมัดระวัง
  - เมื่อถึงวางรถไฟก็หยุดดูเสียก่อนว่า มีรถไฟมาหรือไม่
  - ไม่ให้เราไปกับคนแปลกหน้า
  - ไม่ให้เราขึ้นใกล้ประตูรถ
  - ไม่ให้เราขึ้นหรือลงรถก่อนรถหยุด
  - เมื่อไปเรือ ให้เรานั่งอย่างเรียบร้อย
- (หมายเหตุ นักเรียนและครูนึกถึงสิ่งอื่น ๆ อีก)
5. พ่อแม่ช่วยให้เราได้รับความสนุกสนานที่บ้านอย่างไร
5. พ่อแม่ช่วยให้เราได้รับความสนุกสนานที่บ้าน ดังนี้
- เล่นนิทานให้ฟัง
  - ร้องเพลงกับเรา
  - เล่นกับเรา
  - หาของเล่นให้เรา
  - พาเราไปดูหนัง ไปดูงาน ไปเยี่ยมเพื่อน
  - อื่น ๆ
6. เราจะทำอย่างไรเพื่อช่วยครอบครัวของเราให้แข็งแรงปลอดภัยและเป็นสุข
6. เราควรทำดังนี้
- ช่วยรักษาความสะอาดบ้าน
  - ไม่ย่ำเข้าไปในบ้านหึ่งที่เท้าเปื้อนอยู่
  - อาบน้ำเองโดยไม่ต้องให้ใครบอก
  - แปรงฟันเมื่อถึงเวลา
  - รักษาเสื้อผ้าให้สะอาด
  - หิวผมเอง
  - รักษาน้ำดื่มให้สะอาด
  - ไม่ตื่นสาย และไปโรงเรียนแต่เช้า
  - รักและช่วยเหลือน้อง
  - รักษามารยาทในการรับประทานอาหาร
  - สุภาพต่อผู้ที่มาเยี่ยมที่บ้าน
  - เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่
  - ช่วยพ่อแม่ให้มีความสุข
  - รักษาชื่อเสียงของตระกูล

- ณ. รักษาทรัพย์สินสมบัติของพ่อแม่
- ค. เคารพนับถือญาติผู้ใหญ่
- ต. ยิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ

กิจกรรม

ต่อไปนี้เป็น กิจกรรมบางประการที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ ครูควรเลือกกิจกรรมที่ดีที่สุดสำหรับแก้ปัญหาหนึ่ง ๆ ครูและนักเรียนอาจช่วยกันประกอบกิจกรรมอื่น ๆ อีก

1. ให้นักเรียนในชั้นพูดกันในเรื่องปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีความคิดอย่างไร
2. แบ่งนักเรียนในชั้นออกเป็นสามหรือสี่พวก สมมุติให้พวกหนึ่งเป็นครอบครัวหนึ่งในพวกหนึ่ง ๆ นั้น สมมุติให้มีพ่อแม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ฯลฯ ให้แต่ละพวกเล่นละครแสดงวิธีที่พ่อแม่ช่วยดูแลลูก ๆ ให้แข็งแรง ปลอดภัย และเป็นสุข ครูช่วยนักเรียนคิดหาวิธีอื่น ๆ อีก ครูเขียนรายการที่พ่อแม่ช่วยลูกลงบนกระดานดำ (ต่อไปอาจทำเป็นแผนผังใหญ่ให้นักเรียนอ่านและท่องจำ)
3. ให้นักเรียนแสดงว่า เขาจะช่วยพ่อแม่ได้อย่างไรบ้าง ในเรื่อง
  - การอนามัย
  - ความปลอดภัย
  - ความสุข
4. ให้นักเรียนและครูช่วยกันเขียนเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัวหนึ่ง ซึ่งได้สมมุติขึ้น
5. ให้นักเรียนหัดร้องเพลงเพื่อจะได้ไปร้องเล่นที่บ้าน
6. ให้นักเรียนหัดเล่นเกมเพื่อจะได้ไปเล่นกับน้อง ๆ ที่บ้าน
7. ให้นักเรียนช่วยกันสร้างบ้านเล็กไว้ที่มุมห้องเรียน แล้วช่วยกันจัดบ้านนั้นให้สะอาด
8. ให้นักเรียนเขียนภาพซึ่งเด็กทุกคนชอบเขียนเมื่ออยู่ที่บ้าน
9. ให้นักเรียนทำตุ๊กตากระดาษ สมมุติเป็นบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัวของตน แล้วใส่ชื่อที่ตุ๊กตาแต่ละตัวสั้นด้วย ติดตุ๊กตาไว้ที่ป้ายผนัง
10. ให้นักเรียนทำของขวัญสำหรับนำไปให้พ่อแม่ที่บ้าน เช่น เสื้อเล็ก ๆ เครื่องใช้เบ็ดเตล็ด ดอกไม้กระดาษ ฯลฯ
11. ให้นักเรียนบางคนเชิญพ่อแม่มาเยี่ยมชั้นเรียนของตน และขอร้องให้เล่าให้นักเรียนในชั้นฟังว่า เด็ก ๆ สามารถช่วยทำงานบ้านอะไรได้บ้าง
12. ให้นักเรียนหัดเขียนชื่อของตนเอง และคนอื่น ๆ ในครอบครัว ฯลฯ ให้นักับจำนวนคนในครอบครัว

การสรุปบทเรียน

1. ให้นักเรียนเล่าให้ฟังว่า ได้เรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
2. ให้นักเรียนช่วยกันนึกสิ่งของต่าง ๆ ที่ได้ทำขึ้นในระหว่างเวลาเรียน ตั้งแสดงไว้ในชั้น

3. เชิญพ่อแม่มาฟังผลการเรียนของนักเรียน

การวัดผล (ให้ทำเป็นประจำวัน และเมื่อจบบทเรียนแล้ว)

1. บันทึกว่านักเรียนแต่ละคนมีปฏิกิริยาเนื่องจากการอภิปรายปัญหา และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไร
2. ทำบัญชี"คำใหม่" และให้นักเรียนรู้จักใช้คำเหล่านั้นในเรื่องที่เด็กจะช่วยพ่อแม่ เช่น พัน (ฉันทแพรงพัน)
 น้อง (ฉันทช่วยเลี้ยงน้อง)
 ตลาด (ฉันทช่วยแม่ซื้อของที่ตลาด)
 รถประจำทาง (ฉันทไม่ขึ้นหรือลงรถก่อนรถหยุด)
 เสื้อผ้า (ฉันทซักเสื้อผ้าเอง)
 ไฟ (ฉันทช่วยแม่ดับไฟในเตา)
 อาหาร (ฉันทล้างมือก่อนรับประทานอาหาร)
 ถวาย (ฉันทช่วยพ่อเลี้ยงถวาย)
3. ให้นักเรียนดูรูปภาพเกี่ยวกับชีวิตในบ้านอีกชุดหนึ่ง (จะวาดขึ้นเอง หรือตัดจากนิตยสารก็ได้) เมื่อนักเรียนดูรูปภาพแต่ละภาพแล้ว ให้บอกให้นักเรียนควรช่วยเหลือทางบ้านในกิจการต่าง ๆ นั้นอย่างไร

อุปกรณ์สำหรับบทเรียน

1. รูปภาพจากนิตยสาร	6. สีฝุ่น
2. ป้ายผนังสำหรับติดรูปภาพและอื่น ๆ	7. หนังสืออ่านสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. กระดาษสำหรับปะให้นักเรียนวาดภาพ	8. ที่ว่างในห้องเรียน สำหรับให้นักเรียนทำงานเกี่ยวกับบทเรียนนี้
4. กระดาษสี	9. ภาพนิ่ง (ถ้ามี)
5. สีเทรยอง	

หมายเหตุ

ผลการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เมื่อนักเรียนได้เรียนจบบทเรียนหน่วยนี้แล้ว นักเรียนควรจะมีความรู้ตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในเรื่องต่อไปนี้ คือ

ศีลธรรม	สุขศึกษา
หน้าที่พลเมือง	วาดเขียน
ภาษาไทย	ขับร้อง
เลขคณิต	ธรรมชาติศึกษา
พลศึกษา	การฝีมือและการงาน

2. หน่วยการสอน ของ คณะนิเทศศึกษาศาสตร์ จากหนังสือ "หน่วยกิจ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หน่วยเรื่อง ปราบกฏการณ์ธรรมชาติ

1. เนื้อหาวิชา

ภูมิศาสตร์

1. รูปพรรณสัณฐานของโลก
2. ลม
3. ผืน

ธรรมชาติศึกษา

1. ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดาว	4. น้ำหลาก น้ำลด
2. พื้นแผ่นดิน	5. ไฟ ควัน
3. เมฆ พายุแลบ พายุร้อง พายุผ่า	6. ไฟป่า

2. ความมุ่งหมาย

1. ให้เด็กรู้ความจริงที่อยู่รอบตัวเรา
2. ให้เด็กรู้จักการปรับปรุงตัวให้เข้ากับธรรมชาติ
3. ให้เด็กเป็นผู้รู้จักสังเกตเปรียบเทียบและหาเหตุผล
4. ให้เด็กมีความกตริเริ่ม
5. ให้รู้จักประโยชน์ของธรรมชาติ
6. ให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยนและรักธรรมชาติ
7. ให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกัน
8. ให้เด็กรู้จักรูปพรรณและพื้นสัณฐานของโลก
9. ให้เด็กรู้จักสังเกตการเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ
10. ให้เด็กรู้ถึงอิทธิพลของธรรมชาติที่มีต่อสิ่งมีชีวิต

3. ปัญหาที่จะเรียน

1. ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดาว	5. เมฆ พายุแลบ พายุร้อง พายุผ่า
2. รูปพรรณสัณฐานของโลก พื้นแผ่นดิน	6. น้ำหลาก น้ำลด
3. ลม	7. ไฟ ควัน
4. ผืน	8. ไฟป่า

4. การนำเข้าสู่หน่วย

ให้ดูภาพดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาว และสังเกตจากของจริง

5. กิจกรรมและประสบการณ์

เลขที่	ปัญหาที่จะเรียน	กิจกรรมและประสบการณ์
1.	ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดาว ก. ดวงอาทิตย์ ข. ดวงจันทร์ ค. ดาว	<ol style="list-style-type: none"> ใช้รูปภาพและสิ่งเกิดจากของจริง อภิปรายตามภาพให้เกิดปัญหา ในเรื่องดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์และดาว มีธรรมชาติเป็นอย่างไร ค้นคว้าจากหนังสือภูมิศาสตร์ และธรรมชาติ รายงานผล สรุปเขียนแผนภูมิ แบ่งหมู่ทำงาน <ol style="list-style-type: none"> ทำหุ่นจำลองดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดาว วาดภาพสุริยจักรวาล ทำภาพผนังแสดงสุริยจักรวาล ให้อ่านในหนังสือภูมิศาสตร์และธรรมชาติ
2.	รูปพรรณสัณฐานของโลก พื้นแผ่นดิน ก. กำเนิดโลก ข. รูปพรรณสัณฐาน ค. ขอบที่สู่งว่าโลกกลม ง. การหมุนและผลของการหมุน	<ol style="list-style-type: none"> นำลูกโลกหรือแผนที่โลกมาดู อภิปรายว่าควรรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับโลกที่เราอยู่ ค้นคว้าจากหนังสือตามปัญหาข้อ ก. ถึง ง. รายงานผล ทดลองให้เห็นจริง สรุปเขียนแผนภูมิ แบ่งหมู่ทำงาน <ol style="list-style-type: none"> วาดภาพข้อที่สู่งว่าโลกกลม ทำหุ่นจำลองลูกโลก ทำหุ่นแสดงการหมุนของโลก ให้นักเรียนอ่านหนังสือธรรมชาติวิทยา
3.	ลม ก. การเกิด ข. ลมบก ลมทะเลและ ลมมรสุม ค. ประโยชน์และโทษ	<ol style="list-style-type: none"> สนทนาและทดลองการเกิดของลม รวบรวมปัญหาต่าง ๆ จากการทดลอง เชิญวิทยากรมาบรรยาย หรือค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุด รายงานผลจากที่ได้ค้นคว้ามา สรุปเขียนแผนภูมิ แบ่งหมู่ทำงาน

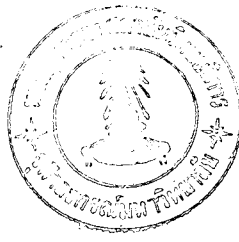
เลขที่	ปัญหาที่จะเรียน	กิจกรรมและประสบการณ์
4.	ผ่น ก. การเกิด ข. ปริมาณ ค. ประโยชน์และโทษ	ก. วาดภาพลมบก ลมทะเล ลมมรสุม ข. ทำหุ่นจำลอง แสดงทางเดินของลม ค. ทำกังหันเพื่อให้เห็นทิศทางของลม ง. ทำสถานีอากาศ 7. เก็บข่าวเกี่ยวกับกระแสของลม 1. ให้เด็กเล่าประสบการณ์เรื่องผ่น 2. อภิปรายจากที่เด็กเล่า 3. ทดลองให้นักเรียนดูเรื่องน้ำกลายเป็นไอและไอลงมาเป็นน้ำ 4. ให้นักเรียนสังเกตจากผลที่ได้ทดลอง 5. สรุปเขียนแผนภูมิ 6. แง่หมทำงาน ก. วาดภาพ ข. ทำหุ่นจำลอง 7. เก็บข่าวปริมาณฝนตกของแถบต่าง ๆ 8. ร้องเพลง "สายผ่น"
5.	เมฆ พ้าแลบ พ้าร้อง พ้าผ่า ก. การเกิด ข. โทษ และการป้องกัน	1. สนทนา และอภิปราย จากประสบการณ์ 2. ทดลองเกี่ยวกับการเกิดของกระแสไฟฟ้าและระยะของเสียง 3. แ่งหมักกว่าเรื่อง ก. เมฆ ข. พ้าแลบ ค. พ้าร้อง ง. พ้าผ่า 4. รายงานผล 5. สรุปเขียนแผนภูมิ 6. แ่งหมทำงาน ก. วาดภาพ ข. สะสมวัตถุที่เป็นสื่อกระแสไฟฟ้า ค. ทำสายล่อฟ้า 7. ร้องเพลง
6.	น้ำหลาก น้ำลค 1. เหตุใดจึงเกิด 2. อาการหลากและลคของน้ำในเขตต่าง ๆ	1. ใช้ภาพและข่าวน้ำท่วมที่เกิดขึ้น 2. อภิปรายตามภาพ 3. ค้นคว้าจากหนังสือ ในห้องสมุดเพิ่มเติม 4. รายงานผลจากที่ใดค้นคว้ามาได้

เลขที่	ปัญหาที่จะเรียน	กิจกรรมและประสบการณ์
	3. ผลที่เกิดจากน้ำหลาก น้ำลด	5. สรุปรูปเขียนแผนภูมิ 6. แง่หมูทำงาน ก. วาดภาพ แสดงการเกิดน้ำ หลากน้ำลด ข. จัดกะบะทราย ค. รวบรวมภาพน้ำท่วม 7. เขียนข่าวเกี่ยวกับน้ำท่วมในแถบ ต่าง ๆ 8. โต้วาที่เรื่อง "น้ำหลากกับน้ำลด" 9. นำแผนภูมิไปใช้ในวิชาทักษะ
7.	ไฟ - ควัน ก. การเกิด ข. อากาศช่วยใน การลุกไหม้	1. สนทนาและทดลองการเกิดไฟและ ควัน 2. สังเกตผลของการทดลอง 3. อภิปรายเรื่องการเกิดไฟ-ควันและ อากาศช่วยในการลุกไหม้ 4. สรุปรูปเขียนแผนภูมิ 5. แง่หมูทำงาน ก. หาวัดดูที่เป็นเชื้อเพลิง ข. เขียนข่าวที่เกิดไฟไหม้ ค. หาภาพที่เกิดเพลิงไหม้มาติดไว้ ในห้อง 6. ให้นักเรียนอ่านในหนังสือธรรมชาติ วิทยา
8.	ไฟฟ้า ก. ไฟฟ้าเกิดขึ้นได้ อย่างไร ข. อาการของไฟไหม้ ไหม้ป่า ค. ผลที่เกิดจากไฟฟ้า ง. การป้องกัน	1. สนทนาและเล่าเรื่องไฟฟ้า 2. ทดลองการเกิดเสียดสีของวัตถุ ทำให้ เกิดความร้อน 3. อภิปรายเรื่องที่ไค้พั้งและไค้ทดลอง 4. สรุปรูปเขียนแผนภูมิ 5. แต่งความเรื่องไฟฟ้า 6. นำแผนภูมิไปใช้ในวิชาทักษะ

5. การประเมินผล

ใช้วิธีทดสอบแบบต่าง ๆ
ควยปากเปล่า ทำภาพผนัง
แสดงละคร โต้วาที่

เรียงความ ทำสมุดประจำหน่วย ตอบคำถาม
จัดนิทรรศการ เล่าเรื่อง ตั้งชื่อหน่วย

3. ตัวอย่างหน่วยวิชา (Resource Units) ซึ่งสร้างโดยยึดศีลธรรม เป็นแกนในการสร้างหน่วย จึงเป็นหน่วยวิชา ประเภทของการสร้างที่ใช้หัวข้อเรื่อง เป็นแกนของหน่วย (Topic Units) เพื่อเป็นแนวที่ครูหรือผู้สนใจปรับไปเป็นการสอน แบบหน่วย (Teaching Units) อีกครั้งหนึ่ง ที่มา "เอกสารทางวิชาการ หน่วยการสอนศีลธรรม" โดย สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร : วงศ์สว่างการพิมพ์, 2517 หน้า 62-79

เรื่อง วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา

ความนำ

หน่วยการสอน เรื่อง "วันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา" นี้ มีลักษณะเข้าโครงการของการเตรียมการสอนที่ใช้วิชาศีลธรรมเป็นแกนกลางเพื่อครูจะได้นำไปปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นกับผู้เรียน และอุปกรณ์การเรียนเท่าที่มี ระยะเวลาที่ใช้สอนประมาณ 1-3 ชั่วโมง สอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น จำนวนนักเรียน 35 คน

หน่วยการสอนเรื่องนี้ มีลักษณะเป็นหน่วยเสนอแนะ กิจกรรมที่จัดขึ้นก็เป็นกิจกรรมเสนอแนะอย่างกว้าง ๆ ที่ครูจะต้องนำไปดัดแปลง และเลือกทำให้เหมาะสมกับเวลา และเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

การวัดผลจะแยกอยู่ในแต่ละ ตอนของกิจกรรมตามที่ควรจะเป็น อุปกรณ์และแหล่งวิชาการต่าง ๆ จะเตรียมได้เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมตอนใดก็ได้

แนวคิด

1. การที่จะตั้งใจทำความดีนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องสำรวจตนเองเสียก่อน เมื่อพบข้อบกพร่อง ควรแก้ไข และขอขมาต่อผู้ที่ตนได้ล่วงเกินด้วย ภาย วาจา ใจ
2. ผู้เจริญย่อมรู้จักสำรวจตนเองทั้งในด้านความประพฤติและความนึกคิดอยู่เสมอ
3. การบวชนั้น หิงตั้งใจศึกษาจริง แล้วนำมาปฏิบัติให้ประจักษ์แก่ตน เพื่อ

จะได้นำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดให้ผู้อื่นต่อไป มิใช่มุ่งจะบวชตามประเพณีเท่านั้น

4. ไม่มีบุคคลใดที่ทำอุกทรมานทุกอย่าง ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าควรยกย่องตามสภาพที่เป็นจริง และควรขอบคุณผู้ที่แนะนำฝึกเตือนเรากับด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ความมุ่งหมายทั่วไป

1. เพื่อให้เด็กเรียนได้รู้และเข้าใจ ความหมาย ของวันเข้าพรรษาและออกพรรษา และสาเหตุที่พระสงฆ์ต้องอยู่จำพรรษา

2. เพื่อให้เด็กเรียนได้ทราบถึงพิธีต่าง ๆ ก่อนวันเข้าพรรษา ในวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา

3. เพื่อให้เด็กเรียนเห็นความสำคัญของการเข้าพรรษาและออกพรรษา

4. เพื่อให้เด็กเรียนนำความรู้จากวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษาไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

5. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และรู้จักแสดงออกในโอกาสอันควร

6. เพื่อปลูกศรัทธาให้นักเรียนเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา โดยให้เชื่อโดยอาศัยปัญหาพิจารณา มิใช่เชื่อโดยความหลงงมงาย

ความมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. บอกความหมายของวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษาได้
2. บอกได้ว่าวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษตรงกับเดือนอะไร ขึ้นหรือแรมกี่ค่ำ
3. บอกความเป็นมาของวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษาได้
4. บอกความสำคัญของวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษาได้
5. เตรียมการและจัดพิธีจำลองในวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษาได้
6. บอกเหตุผลของการปฏิบัติตามประเพณีนี้ได้
7. ปฏิบัติตามประเพณีอย่างเลื่อมใสศรัทธาโดยไม่ต้องบังคับ
8. เล่าถึงการเตรียมการต่าง ๆ ที่ครอบครัวนักเรียนในวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา

9. เล่าถึงการไปร่วมในพิธีในวันเข้าพรรษา และระยะของการเข้าพรรษา จนกระทั่งออกพรรษาได้โดยให้บันทึกเป็นกิจวัตรประจำวันหรือมาเล่าหน้าห้อง

วันเข้าพรรษา

1. ความหมาย

พรรษา แปลว่า ฤดูฝน

เข้าพรรษา หมายความว่า เข้าฤดูฝนแล้ว

วันเข้าพรรษา คือ วันแรกที่พระสงฆ์จะอยู่ประจำที่วัด ไม่ไปพักแรมที่ใดไหน จนครบสามเดือน วันเข้าพรรษตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถ้าปีใดมีอธิกมาส(เดือนแปดสองหน) ในปีนั้นวันเข้าพรรษาก็เลื่อนมาตรงกับในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หลัง ซึ่งปีนี้ตรงกับวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2515

จำพรรษา คือ อยู่วัดสามเดือนในฤดูฝน

2. สาเหตุที่พระสงฆ์ต้องจำพรรษา

การที่พระสงฆ์ต้องอยู่จำพรรษานั้น เริ่มมีมาตั้งแต่พุทธกาล เพราะในเทศกาลเข้าพรรษานั้นเป็นฤดูฝน ชาวในนาเริ่มงออด ต้นไม้เล็ก ๆ พักและพืชอื่น ๆ ที่ชาวบ้านปลูกไว้ก็งอกงามเพราะได้น้ำฝนชุ่มชื้น

นอกจากนี้เมื่อฝนตก พื้นดินย่อมเป็นโคลนเลนทั่วไป ไม่สะดวกแก่การเดินทาง แต่มีพระสงฆ์พวกหนึ่ง มี 6 รูปด้วยกัน ไม่รู้จักกาล แม้ในฤดูฝนก็ยังเดินทางเที่ยวเหยียบย่ำข้าวกล้าในนาให้เสียหายและสัตว์เล็ก ๆ ตายคนทั้งหลายจึงพากันติเตียน พระพุทธเจ้าจึงทรงออกพระเบียบไว้ ให้พระสงฆ์อยู่เป็นที่ตลอดสามเดือนเริ่มตั้งแต่วันเข้าพรรษา เป็นต้นไป

3. ก่อนวันเข้าพรรษา

ก่อนวันเข้าพรรษา เรานิยมทำดังนี้คือ

1. บวชนาค เพื่อให้พระบวชใหม่ได้ประจำอยู่ที่วัด ได้เล่าเรียนหลักธรรมในศาสนาพุทธ เรานิยมทำกันเช่นนี้ แต่ความจริงการบวชเป็นพระนั้น ใครจะบวชเมื่อไร

ก็ได้ตลอดปี

2. หล่อเทียนพรรษา ก่อนเข้าพรรษา เขามักจะบอกบุญกันเพื่อช่วยกันทำเทียนพรรษา เขาหล่อเทียนพรรษาชิ้นเล่มใหญ่ ทำเสร็จแล้วก็ช่วยกันแห่เทียนนั้นไปรอบ ๆ วัด ด้วยความยินดี ทุกคนตั้งใจที่เทียนเล่มใหญ่นี้เสร็จเรียบร้อย พระสงฆ์จะได้มีเทียนนี้ไว้จุดในโบสถ์วิหาร เพื่อเป็นพุทธบูชา เวลาพระสงฆ์สวดมนต์ตอนเช้าและตอนเย็นก็จุดเทียนนี้ ถ้าวัดใดมีคนเข้าโบสถ์วิหาร ท่านก็จุดเทียนนี้โดยไม่ดับเลยตลอดสามเดือน

3. ก่อนถึงวันเข้าพรรษา พระท่านจะทำความสะอาด ซ่อมแซมสถานที่และกุฏิที่ชำรุด

4. วันเข้าพรรษา

1. พิธีสงฆ์ หอถึงวันเข้าพรรษา พระท่านก็ประชุมในโบสถ์ ให้อาจารย์สวดมนต์ กล่าวคำอธิษฐานพรรษา คือคำตั้งใจที่จะอยู่ตลอดฤดูฝน เสร็จแล้วพระผู้น้อยก็จะขอขมาพระผู้ใหญ่ เป็นเสร็จพิธีแล้ว ท่านก็บำเพ็ญกิจวัตร เช่น ศึกษาประพจน์ ปฏิบัติธรรมะให้แจ่มแจ้งเพื่อนำไปสั่งสอนชาวบ้านต่อไป

2. พิธีหลวงในวันเข้าพรรษา พระมหากษัตริย์เสด็จมายังพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดเทียนพรรษา ถวายพุ่มพรรษา แล้วจุดธูปเทียน เจริญนมัสการแก่พระสงฆ์

3. พิธีราษฎร ในวันเข้าพรรษา เราจัดของจำเป็นต่าง ๆ ไปถวายพระสงฆ์ที่วัดเรียกว่า เราจัดของถวายเข้าพรรษา ของเหล่านั้นมักได้แก่ ธูปเทียน ดอกไม้ รั่ม ผ้าอบ น้ำฝน และของใช้อื่น ๆ บ้าง เช่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน เป็นต้น

นอกจากนี้ ก็มีการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ เพื่อช่วยให้เรามีจิตใจผ่องใสและ อิ่มเอิบด้วยความปิติยินดี

ในวันนี้มีสิ่งที่เราควรปฏิบัติ 2 ประการคือ

- ก. เร่งทำความดีในระหว่างพรรษา
- ข. การขอขมาและยกโทษให้แก่กัน

วันออกพรรษา

1. วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่พระสงฆ์ทำพิธีออกพรรษา หลังจากที่ได้เข้าพรรษามาครบ 3 เดือน

2. วันออกพรรษานี้ พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้พระภิกษุสงฆ์ ทำปวารณาแก่กัน คือ เปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกัน ในเมื่อเห็นความผิดพลาด หรือความไม่ดีไม่งามของกันและกัน ทั้งพระผู้ใหญ่ และพระผู้น้อยตักเตือนกันทั้งนั้น

วิธีนี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้ามิได้ทรงถือบุคคลเป็นใหญ่ แต่พระองค์ทรงถือธรรม คือ ความถูกต้องความควรเป็นสำคัญ เมื่อรู้เห็นความไม่ดีไม่งามของกันและกันแล้ว ก็ทรงอนุญาตให้ว่ากล่าวตักเตือนกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทั้งนี้ก็เพื่อความบริสุทธิ์ของกันและกันในหมู่สงฆ์ และเป็นความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนาด้วย

การแสดงปวารณาของสงฆ์ ท่านมีระเบียบต้องทำในที่ประชุม และทำตามระเบียบที่กำหนดไว้โดยลำดับ เริ่มแต่เข้าประชุมจนเสร็จพิธี

3. เมื่อถึงวันออกพรรษา พุทธศาสนิกชนมีหน้าที่จะต้องบำเพ็ญกุศล ดังนี้คือ

1. ทำบุญตักบาตร เรียกว่า ตักบาตรเทโว คำว่า เทโว ย่อมาจากคำว่า เทโวโรหณะ ซึ่งแปลว่า การหยั่งลงจากเทวโลก หมายถึง การหยั่งลงมาจากเทวโลกของพระพุทธเจ้า

2. จัดเครื่องสักการะ คือ ดอกไม้ ธูปเทียน ไปบูชาพระที่วัด

3. รับศีลและฟังพระธรรมเทศนา เป็นการอบรมกาย วาจา ใจ เพื่อให้เกิดความสะอาด ความสงบ และความสว่างขึ้นในตน

4. คนในสังคมน่าจะมาร่วมใจกันทำพิธี บอกกล่าวขอโทษ และขอโอกาสว่ากล่าวตักเตือนกันบ้าง เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

4. ข้อที่ควรทราบ

ก. ก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน เป็นวันอาสาฬหบูชา

ข. หลังจากวันออกพรรษาแล้วจะมีพิธีทอดกฐิน

- สันทนา ถึงเหตุการณ์ในประเทศของเรา ว่ามีจังหวัดอะไรบ้างที่เกิดอุทกภัย และเกิดความเสียหายอย่างไรบ้าง

- ให้นักเรียนคนหนึ่งออกมาอ่านรายงานข่าวของกรมอุตุนิยมวิทยา เกี่ยวกับรายงานพยากรณ์อากาศในแต่ละภาค และแต่ละภาคมีปริมาณฝนตกมากน้อยเท่าใด

- ช่วยกันอภิปรายถึงประโยชน์และโทษของฝน

- จากโทษของฝน ครูโยงเข้าสู่มูลเหตุของการเข้าพรรษา และออกพรรษา ในสมัยพุทธกาล โดยเล่าเรื่องโดยย่อให้นักเรียนฟัง

- ครูแสดงแถบประโยค พรรษา แปลว่า ฤดูใน ให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน แล้วติดบนกระเป๋าคณะ

- ถามนักเรียนว่า เข้าพรรษามีความหมายอย่างไร

- ครูอธิบายถึงวันเข้าพรรษา ว่าตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถ้าเป็นปีที่มีอธิกมาส คือมีเดือนแปดสองหน ก็ให้เลื่อนไปเดือนแปดหลัง

- ถามนักเรียนว่าปีนี้มีเดือนแปดกี่หน โดยให้นักเรียนดูปฏิทินและวันเข้าพรรษา ปีนี้ ตรงกับวันที่เท่าไร พ.ศ. อะไร

- ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า ก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน เป็นวันอะไร ที่ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (อาสาฬหบูชา)

- ให้นักเรียนอ่านวันอาสาฬหบูชาจากแถบประโยค

อาสาฬหบูชา อ่านว่า อา-สาน-หะ-บูชา

- นำภาพ บวชนาค และรูปเทียนพรรษามาให้นักเรียนดู แล้วถามนักเรียนว่าเป็นภาพอะไร เขาทำอะไรกัน และใช้เมื่อไร

- ให้นักเรียนออกมาเล่าพิธีบวชนาค และการหล่อเทียนพรรษาให้เพื่อนฟังหน้าชั้น แล้วให้เพื่อน ๆ อธิบายเพิ่มเติมเท่าที่นักเรียนพอทราบ

- ครูอธิบายเรื่องการบวชนาค การหล่อเทียนพรรษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

- เชิญวิทยากรมาเล่าเรื่องเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ ในวันเข้าพรรษาออกพรรษา

- นิมนต์พระ และเชิญวิทยากร มาสนทนาแบบถามตอบเกี่ยวกับวันเข้าพรรษา และวัน ออกพรรษา แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย หรือมีปัญหาอะไรก็ให้นักเรียนถามได้

- นำผ้าอาบน้ำ ร่ม และของใช้ต่าง ๆ ของสงฆ์ที่ห่อด้วยกระดาษแก้วสีเหลืองให้นักเรียนดู แล้วนำเข้าสู่การสนทนา
- เน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเข้าพรรษาเพื่อให้พระที่บวชใหม่ได้ศึกษาเล่าเรียน หากความรู้ใส่ตน และได้ปฏิบัติตามที่ตนได้ศึกษามา ทั้งยังสามารถนำความรู้นั้นไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย
- ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า ในวันเข้าพรรษานี้ นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง และนักเรียนเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญโดยเน้นถึงเรื่องต่อไปนี้
  - ก. ทำความดีในระหว่างพรรษา
  - ข. ขอขมาและยกโทษให้แก่กัน
- ให้นักเรียนอ่านหนังสือวันสำคัญของเรา เรื่องวันเข้าพรรษา หน้า 40-43
- สนทนาเกี่ยวกับวันเข้าพรรษา
- ครูอธิบายถึงการแสดงปวารณาของสงฆ์ และเล่าถึงสาเหตุที่ต้องมีการปวารณาขึ้น
- ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปวารณา ว่าดีหรือไม่อย่างไร และให้นักเรียนสามารถนำมาปฏิบัติได้หรือไม่
- ให้นักเรียนอภิปรายถึงการปฏิบัติตนในวันออกพรรษาว่าควรทำอย่างไรบ้าง
- ครูเล่าตำนานเกี่ยวกับการตักบาตรเทโว ให้นักเรียนฟัง (ให้นักเรียนดูภาพการทำบุญตักบาตรประกอบเรื่อง)
- ให้นักเรียนออกมาเล่า เรื่องการตักบาตรเทโว จากประสบการณ์
- ให้นักเรียนดูธงรูปจรเข้ แล้วถามนักเรียนว่า ใครเคยเห็นธงแบบนี้ ที่ไหนบ้าง เขาปักไว้เพื่ออะไร ใช้เมื่อไร
- ถ้านักเรียนไม่ทราบครูช่วยอธิบายให้
- ช่วยกันสรุปเรื่องจากหัวข้อต่อไปนี้ โดยให้นักเรียนออกมาจับสลาก ข้อความที่เขียนม้วนใส่กล่องไว้
  - ก. การบวชนั้นเขาบวชเพื่ออะไร
  - ข. ทำไมจึงต้องมีการหล่อเทียนพรรษา
  - ค. ในระหว่างเข้าพรรษา เราควรจะทำตัวอย่างไร

- ง. สิ่งที่เราต้องทำในวันเข้าพรรษามีอะไรบ้าง
- จ. ของที่จัดถวายในวันเข้าพรรษามีอะไรบ้าง
- ฉ. การขอขมาโทษเป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ เพราะอะไร
- ช. วันเข้าพรรษาตรงกับวันอะไร เดือนอะไร
- ซ. วันออกพรรษาตรงกับวันอะไร เดือนอะไร
- ฌ. การปวารณาถืออะไร เป็นสิ่งที่ควรกระทำหรือไม่ เพราะอะไร
- ญ. ทำไมจึงเรียกว่า ตักบาตรเทโว
- ฎ. ในวันออกพรรษา นักเรียนควรจะต้องทำอะไรบ้าง

- ครูเล่าเรื่องประกอบข้อความต่อไปนี้ "ธรรมอันใดเกิดแต่เหตุ พระพุทธองค์ย่อมแสดงเหตุและความดับซึ่งเหตุนั้น"

- ครูสรรเสริญถึงพระพุทธคุณ ในแง่ที่สอนให้รู้จักเหตุและผล มิให้เชื่อโดยมโนกาย ควรใช้สติปัญญาพิจารณาให้แน่ใจเสียก่อนจึงเชื่อ

- ให้นักเรียนช่วยกันคิดและบอกถึงพระพุทธคุณในด้านอื่น ๆ

- ครูตั้งพระพุทธรูปไว้หน้าห้อง

- ให้นักเรียนนั่งโดยอาการสำรวม ทำใจให้สงบ น้อมจิตระลึกถึงพระคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วช่วยกันแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายน ชอให้มี

ความสุขกาย สุขใจ และรักษาตนให้พ้น จากทุกข์ โศก โรคภัย โดยทั่วกัน

- ให้นักเรียนทำข้อทดสอบ จากตัวอย่างข้อทดสอบ

ตัวอย่างข้อทดสอบ

1. จงเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่ถูก และเขียนเครื่องหมาย X ลงหน้าข้อความที่ผิด

1. วันแรกที่พระสงฆ์อยู่ประจำวันที่วัดตลอดสามเดือน คือวันเข้าพรรษา
2. ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองหน วันเข้าพรรษาก็เอาเดือน 8 แรก
3. เรานิยมบวชกันก่อนวันเข้าพรรษา
4. เรามีการตักบาตรเทโวในวันเข้าพรรษา
5. วันปวารณา คือวันที่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนได้

2. จงเลือกเขียนวงกลมล้อมรอบตัวอักษรหน้าข้อความที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. วันเข้าพรรษาตรงกับวันไหน

- ก. วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3
- ข. วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8
- ค. วันแรม 15 ค่ำ เดือน 8

2. วันออกพรรษาตรงกับวันไหน

- ก. วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6
- ข. วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8
- ค. วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

3. ก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน เป็นวันอะไร

- ก. วันวิสาขบูชา
- ข. วันวิสาขบูชา
- ค. วันอาสาฬหบูชา

4. หลังจากออกพรรษา แล้วมีพิธีอะไร

- ก. พิธีทอดกฐิน
- ข. พิธีถวายผ้าอาบน้ำฝน
- ค. พิธีหล่อเทียนพรรษา

5. การบวชนั้น บวชเพื่ออะไร

- ก. บวชเพื่อตอบแทนคุณบิดามารดา
- ข. บวชเพื่อตั้งใจศึกษาพระธรรม และนำมาปฏิบัติ
- ค. บวชเพื่อให้คนอื่นยกย่องว่าเราได้บวชแล้ว

3. จงเติมข้อความลงในช่องว่างให้ใต้ใจความถูกต้องสมบูรณ์

1. ก่อนวันเข้าพรรษาเรานิยม ทำ.....
2. สาเหตุที่พระสงฆ์ต้องจำพรรษาเพราะเป็นฤดู.....การเดินทางไม่.....
3. ในวันเข้าพรรษาเราควรปฏิบัติดังนี้คือ.....

4. เมื่อเราพบข้อบกพร่องของเพื่อน เราควรช่วย.....

5. ในวันออกพรรษา เราควรปฏิบัติดังนี้ คือ.....

4. จงตอบคำถามต่อไปนี้.-

1. ถ้ามีใครมาเล่าเรื่องอะไรให้เราฟัง เราควรเชื่อฟังหรือไม่ เพราะอะไร
2. คนที่ไม่ยอมรับคำแนะนำจากคนอื่นเป็นคนฉลาดหรือไม่ เพราะอะไร
3. จงเขียนเรื่องเกี่ยวกับการตักบาตรเทโว ว่าเขาทำอย่างไรบ้าง
4. ทำไมเขานิยมบวชกันก่อนวันเข้าพรรษา
5. จากเรื่องวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา นักเรียนได้คติอะไรจากเรื่องทั้งสองนี้บ้าง

อุปกรณ์เสนอแนะ

1. ข่าวเกี่ยวกับรายงานอากาศของกรมอุตุนิยมวิทยา
2. ภาพทุ่งนาที่กำลังมีข้าวกล้าขึ้นอยู่เต็ม
3. แดงประโยค
พรรษา แปลว่า ฤดูฝน
อาสาฬหบูชา อ่านว่า อา-สาน-หะ-บูชา
4. กระเป่าผ่น
5. ภาพบวชนาค
6. ภาพรูปเทียนพรรษา
7. วิทยากร
8. พระ
9. ผ้าอาบน้ำฝน
10. ของใช้ต่าง ๆ ของสงฆ์ ห่อด้วยกระดาษแก้วสีเหลือง เช่น ดอกไม้
รูปเทียน ขาสีหั้น แปรงสีหั้น เป็นต้น
11. หนังสือวันสำคัญของเรา เรื่อง วันเข้าพรรษา หน้า 40-43 ของกรม

วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

12. ธงรูปจรเข้
13. พระพุทธรูป
14. กล้องใส่ฉลาก
15. กระดาษเขียนข้อความต่าง ๆ ม้วนใส่ในกล่องเพื่อให้นักเรียนจับฉลาก
16. ภาพการทำบุญตักบาตร

เอกสารเสริมประสบการณ์

วันเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันที่พระสงฆ์จะต้องจำพรรษาอยู่กับที่เป็นเวลา 3 เดือน เพื่อศึกษาพระธรรมให้แจ่มแจ้ง จะได้นำความรู้ไปสั่งสอนประชาชนสืบต่อไป

วันออกพรรษา

วันออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่พระสงฆ์ทำพิธีออกพรรษา มีการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่นั้นกล่าวตักเตือนความผิดพลาดของพระภิกษุสงฆ์อื่น ๆ ได้ วิธีนี้เรียกว่า การบวารณา

วันเข้าพรรษา

พรรษา แปลว่า ฝน หรือ ฤดูฝน

วันเข้าพรรษา ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือราวเดือนกรกฎาคม แต่ถ้าปีใดมีเดือน 8 สองครั้ง วันเข้าพรรษาก็จะเลื่อนเป็นเดือน 8 หลัง เข้าพรรษากำหนดระยะเวลาสามเดือน ในระหว่างเข้าพรรษา พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่จำพรรษาในวัดแห่งเดียว คือ อยู่ประจำที่ในวัดแห่งเดียวเป็น เวลา 3 เดือน จะไปพักแรมคืนที่ไหนไม่ได้ พระสงฆ์ทำเช่นนี้มาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล การที่พระสงฆ์ต้องอยู่เป็นที่เช่นนี้เพราะเทศกาลเข้าพรรษาเป็นฤดูฝนแผ่นดินชุ่มด้วยฝน ต้นข้าวและต้นหญ้าขึ้นงอกงาม ถ้าพระสงฆ์เที่ยวไปมาในฤดูฝน ก็อาจจะเหยียบต้นข้าวและพืชที่ชาวบ้านปลูกไว้ให้เสียหายทำสัตว์เล็ก ๆ ที่หากินอยู่ตามพื้นดินให้ตาย พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้พระสงฆ์อยู่เป็นที่เป็นเวลา 3 เดือน

เริ่มตั้งแต่วันเข้าพรรษา เป็นต้นไป

เมื่อพระภิกษุสงฆ์มีความจำเป็นต้องมาอยู่รวมกันในวัด พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ก็ต้องช่วยท่านให้ได้รับความสะดวกสบาย เช่น

1. ปลูกสร้างที่อยู่อาศัย หรือเรียกว่า "เสนาสนะ" ให้ท่านอยู่เป็นเครื่องกันแดดกันฝน จึงเกิดเป็นวัดวาอารามขึ้น ซึ่งแต่เดิมในสมัยพุทธกาลตอนต้นไม่มี
2. จัดสิ่งของเครื่องใช้ อุบโภก และบริโภก ถวายของที่จำเป็นสำหรับพระภิกษุ เรียกว่า จตุปัจจัย คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ และยารักษาโรค เลยเกิดประเพณีถวายของเข้าพรรษากันขึ้น เช่น จัดอาหารสำหรับทำบุญตักบาตร จัดสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นไปถวายพระภิกษุตามวัด เช่น เครื่องกิน เครื่องใช้ ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องสักการบูชา ตลอดจนเทียนจำนำพรรษาเล่มใหญ่ สำหรับจุดบูชาในระหว่างเข้าพรรษาบางท้องถิ่นมีประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษาประจำปี มีการตกแต่งเทียนอย่างสวยงาม มีขบวนแห่ใหญ่โต นำเทียนจำนำพรรษาไปถวายวัด
3. การทำพิธีอุปสมบท คือ บวชพระ ผู้ที่บวชอย่างน้อยก็บวช 1 พรรษา หรือ ไตรมาส (3 เดือน) การบวชในตอนนี้ เพราะถือว่าพระภิกษุท่านอยู่พร้อม สะดวกแก่การทำพิธี พระสงฆ์ที่จะทำหน้าที่เป็นอุปัชฌาย์ อาจารย์ก็หาง่าย เลยเกิดเป็นประเพณีอุปสมบทกุลบุตรกันในฤดูนี้

ในวันเข้าพรรษา เรามีประเพณีทำบุญตักบาตร นำธูปเทียน ดอกไม้ และของใช้อื่น ๆ บ้าง เช่น รั่ม ผ้าอาบน้ำฝน ไปถวายพระสงฆ์ที่วัด บางแห่งเขารวมกันจัดหารั่มและผ้าอาบน้ำฝนให้เท่ากับจำนวนพระ เพื่อถวายให้พระสงฆ์ได้มีรั่ม และผ้าอาบน้ำฝนครบทุกองค์

มูลเหตุที่จะมีการถวายผ้าอาบน้ำฝน มีว่า เดิมทีเดียวพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุใช้ผ้าเพียง 3 ผืน คือ สังฆาฏิ โถงแก้ผ้าหาคบ่า 1 จีวรได้แก่ผ้าห่ม 1 สบงได้แก่ผ้าห่ม 1 ซึ่งรวมเรียกว่า ไครจีวร ยังไม่ได้ทรงอนุญาตให้ใช้ผ้าอาบน้ำฝน ครั้นเวลาฝนตกภิกษุอาบน้ำฝนจึงต้องเปลือยกายอาบ เพราะไม่มีผ้าจะห่มอาบ วันหนึ่งนางวิสาขา ไซ้หญิงคนใช้ให้ไปวัดขณะฝนตก หญิงคนใช้เห็นภิกษุเปลือยกายอาบน้ำฝน เข้าใจว่าเป็นเตี๋ยรลีย์ จึงกลับมาบอกแก่นางวิสาขา นางวิสาขาจึงได้กราบทูลพระพุทธเจ้าขอถวายผ้าอาบน้ำฝนให้แก่ภิกษุ ขอให้ภิกษุรับผ้าอาบน้ำฝนที่มีคนถวายได้ พระพุทธเจ้าจึง

ได้ทรงอนุญาตให้ภิกษุใช้ผ้าอาบน้ำฝนตั้งแต่นั้นมา และได้เป็นประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝนมาจนกระทั่งบัดนี้

การบวชในศาสนาพุทธ

ในพุทธศาสนามีผู้นับถือศาสนาพุทธ เรียกว่า พุทธศาสนิกชนอยู่หลายพวกแบ่งออกไปได้ตามลักษณะความมากน้อยของการปฏิบัติ

ผู้นับถือศาสนาพุทธโดยมีการเข้าพิธี ประกาศตัว เป็นผู้นับถือแท้จริงเรียก พุทธมามกะ พวกนี้จะเป็นหญิงหรือชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ก็ได้ ยังไม่มีการบวช แต่อย่างน้อยก็ต้องปฏิบัติตนอยู่ในศีลห้าหรือ เบญจศีล

ผู้นับถือศาสนาพุทธ โดยยึดถือเอาพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง และถือศีลห้าเป็นปกติกับถือศีลแปด ในวันพระ ถ้าเป็นผู้ชายก็เรียกว่า อุบาสก ถ้าเป็นหญิงก็เรียกว่า อุบาสิกา พวกนี้ก็ไม่ต้องบวชเหมือนกัน แต่มีการไปวัดทำบุญ ภัตตาหาร ถวายธรรมอยู่เสมอ เป็นกิจวัตร

ผู้ที่ เป็นชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ก็ได้ถือศีล 10 ต้องมีการบวช เรียกว่า บรรพชา คือ ต้องโกนผม โกนตัว โกนหนวด มุ่งห่มด้วยผ้าเหลืองตามแบบและต้องอยู่วัดเรียกว่า สามเณร

ผู้ที่ เป็นชาย ถือศีล 227 ต้องบวช ซึ่งเรียกว่า อุปสมบท ต้องโกนผม โกนตัว โกนหนวดเครา มุ่งห่มด้วยผ้าเหลืองตามแบบ ต้องอยู่วัด เรียกว่า ภิกษุ

รวมความว่า ในปัจจุบันผู้ที่ต้องบวชมีเพียงสองพวกเท่านั้น คือ เป็นภิกษุเรียก การบวชชนิดนี้ว่า อุปสมบท กับ การบวชเป็นสามเณรเรียกว่า บรรพชา และนักบวชในพุทธศาสนาปัจจุบันมีแต่ผู้ชายเท่านั้น ส่วนผู้หญิง แต่ก่อนเคยมี แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว

การบวชเป็นพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนานั้นเป็นคุณประโยชน์ต่อตัวผู้บวชเอง และต่อสังคมอยู่หลายประการ เป็นต้น

1. ผู้บวชได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้ธรรมะต่าง ๆ ของพุทธศาสนา เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดความสุข และความเจริญแก่ตนเอง และครอบครัววงศ์ญาติของตน
2. ผู้บวชได้มีโอกาสปฏิบัติธรรมจริง ๆ ซึ่งเป็นการอบรมกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในศีลธรรม และเป็นประโยชน์แก่ตนเองทั้งโลกนี้และโลกหน้า
3. ผู้บวชได้มีโอกาสทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ และสร้างสังคมให้ดีขึ้น

เช่น ได้ทำการสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ให้ประชาชนได้มีโอกาสสร้างบุญสร้างกุศล ต่อพระสงฆ์ จึงเปรียบเหมือนเนื่อนาแห่งบุญ ให้คนได้เพาะ ได้ปลูก

4. ผู้บวชได้มีโอกาสช่วยดำรงพุทธศาสนาให้ถาวรมั่นคง เป็นการสืบอายุพระ ศาสนาให้ยืนยาว

5. ผู้บวชได้แสดงความกตัญญูตเวทีต่อผู้ที่มีอุปการะต่อตน เช่น บิดา มารดา เป็นต้น ค้ำช่วยประพฤติดีประพฤติชอบ

ในสมัยก่อนผู้ชายนิยมอุปสมบทเป็นพระภิกษุทุกคนในตอนก่อนที่จะสมรส และ ผู้ชายที่ไม่เคยอุปสมบท บิดามารดาของหญิงก็มักจะรังเกียจมิให้บุตรของเขาแต่งงานด้วย เพราะถือว่ายังมีใจเฝ้ายอมให้เป็นคนมีศีลธรรม เสมือนเป็นคนดิบคือ ไม้รู้ผิดชอบจะนั้น

แต่ในสมัยปัจจุบัน ผู้ชายที่อายุครบบวชคือ 20 ปี มักจะศึกษายังไม่สำเร็จบ้าง ดิถุระในการงานประกอบอาชีพบ้าง ต้องไปรับราชการทหารบ้าง แต่ถึงกระนั้น เมื่อมี งานอาชีพทำเป็นหลักฐานแล้ว ก็ชอบที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เพื่อกลมเกลียวจิตใจให้ มั่นอยู่ในศีลธรรมยิ่งขึ้น

เวลาที่เหมาะสำหรับอุปสมบทนั้น ความจริงจะอุปสมบทเมื่อไรก็ได้แต่ส่วนมาก นิยมอุปสมบทกันในเวลาใกล้จะเข้าพรรษา เพราะจะได้มีโอกาสอยู่จำพรรษาถึงสามเดือน และได้อยู่ใกล้ชิดพระภิกษุผู้ใหญ่ ค้ำช่วย

วันออกพรรษา

วันออกพรรษา ตรงกับวันเพ็ญเดือน 11 หรือราวเดือน ตุลาคม หลังจากวันนี้ เป็นต้นไป พระภิกษุสงฆ์ไม่มีข้อผูกพันที่จะต้องอยู่ประจำที่ในวัดแห่งเดียว พระภิกษุที่บวช ชั่วคราวก็มีโอกาสจะลาสิกขา สิกขาออกเป็นฆราวาส

พระภิกษุที่มีธุระจะเดินทางไปค้างแรมที่ใดก็ได้ เพราะถือว่าสิ้นฤดูฝนแล้ว การเดินทางไม่เป็นที่เดือดร้อนแก่ชาวบ้านแต่ประการใด พระสงฆ์จะไปค้างแรมตามวัด ไหนที่วันก็เดือนก็ได้

วันออกพรรษานี้ ทางวัดเรียกว่า "วันมหาปวารณา"

ปวารณา แปลว่า อนุญาตหรือยอมให้ว่ากล่าวตักเตือน คือ เป็นวันที่พระภิกษุ สงฆ์จะต้องทำพิธี ยอมให้พระสงฆ์ด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ในข้อที่ผิดหลังล่วงเกิน ระหว่างที่จำพรรษาอยู่ด้วยกัน

พระภิกษุสงฆ์ จะทำพิธีกันในพระอุโบสถในเวลาเช้ามีด หอสายหน้อยออกจากพระอุโบสถไปรับบาตร บางวัดก็จัดเป็นขบวนแห่อยู่เชิญพระพุทธรูปนำหน้าพระสงฆ์ออกไปรับบาตร

ในวันออกพรรษา ชาวบ้านจะพากันไปทำบุญตักบาตรและมีประเพณีสงฆ์นำพระบั้ง แห่ปลาไปปล่อยบั้ง ทั้งนี้สุดแล้วแต่ประเพณีนิยมของแต่ละท้องถิ่น

มูลเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระสงฆ์ทำปวารณา คือ

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เชตวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี มีภิกษุพวกหนึ่งหลายรูปด้วยกัน จำพรรษาอยู่ในวัดแห่งหนึ่งในแคว้นโกศล ประสงค์จะป้องกันความวิวาทมิให้เกิดขึ้นแก่กันและกัน จึงตั้งกติกาสัญญาไม่พูดกัน ใครมีกิจอย่างไร ต่างก็ทำกิจตามหน้าที่ของตนโดยไม่พูดจากันเลย วิธีนี้ เรียกว่า "มุควัตร" คือ ปฏิบัติเหมือนคนใบ้ ภิกษุเหล่านั้นปฏิบัติดังนี้ตลอดพรรษา ครั้นออกพรรษาแล้วพากันมาเฝ้าพระพุทธเจ้า กราบขอร้องให้ทรงอนุญาตให้ทรงทราบทุกประการ พระพุทธองค์ทรงดำริว่า ความประพฤติของพวกเธอเหมือนสัตว์เดียรัจฉาน ธรรมคาสัตว์เดียรัจฉานถึงจะอยู่ด้วยกัน ก็ไม่ถามถึงทุกข์สุขของกันและกัน อากาของพวกเธอก็เหมือนฉนั้น แล้วตรัสห้ามภิกษุมิให้ปฏิบัติดังนี้ต่อไป ถ้าปฏิบัติรับโทษเป็นอาบัติทุกกฎ แล้วทรงอนุญาตให้ภิกษุผู้จำพรรษาครบ 3 เดือน ขวาระณาแก่กันและกัน คือ ว่ากล่าวติโทษข้อผิดหลัง ตามที่ได้เห็นหรือได้ยิน หรือรู้สึก รังเกียจ นี่เป็นมูลเหตุที่พระสงฆ์ทำปวารณา

การทำปวารณาในวันออกพรรษา เป็นกิจของสงฆ์ เมื่อเราได้ทราบพิธีการปฏิบัติของสงฆ์ น่าจะได้ปฏิบัติเอาอย่างบ้าง คือเมื่อถึงวันปวารณาของสงฆ์ในวันออกพรรษา เราน่าจะได้ร่วมใจกันทำพิธีบอกกล่าวขอโทษ และขอโอกาสว่ากล่าวตักเตือนกันบ้าง เพื่ออยู่ร่วมกันด้วยความสุขสงบ

ในวันออกพรรษานี้ พุทธศาสนิกชนทั่ว ๆ ไป ต่างก็พากันไปทำพิธีร่วมกับทางวัดนั้น ๆ อย่างคับคั่ง การทำบุญที่สำคัญของวัดนี้ที่ทุก ๆ คนจะละเลยประเพณีในทางศาสนา ครั้งพุทธกาลเสียมิได้ก็คือ การทำบุญใส่บาตรด้วยข้าวต้มลูกโยน หรือข้าวต้มมัด จนกลายเป็นประเพณีที่ชาวบ้าน เรียกว่า "ใส่บาตรเทโว"

คำว่า เทโว ย่อมาจากคำว่า เทโวโรหณะ ซึ่งแปลว่าการหยั่งลงจากเทวโลก

หมายถึงการหยั่งลงจากเทวโลกของพระพุทธเจ้า

ตามตำนานกล่าวว่า เมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์ได้ประกาศศาสนาในแคว้นต่าง ๆ ในมัธยมประเทศคืออินเดียตอนเหนือ ตั้งแต่เมืองราชคฤห์ เมืองพาราณสี และเมืองสาวัตถี ตลอดจนถึงเมืองกบิลพัสดุ์ ซึ่งเป็นปิตุภูมิของพระองค์ ทรงเทศนาโปรดพระเจ้าสุทโธทนะ พระนางมหาปชาบดี พระนางพิมพา และราหุลราชกุมาร ตลอดจนพระประยูรญาติทั้งหลายทั้งชายหญิง ให้ได้บรรลุมรรคผลตามสมควรแก่อุปนิสัยของตน ๆ แล้ว พระองค์ทรงรำลึกถึงพระนางสิริมหามายาพุทธมารดา ซึ่งได้สิ้นพระชนม์หลังจากพระองค์ประสูติแล้ว 7 วัน และได้ไปเกิดเป็นเทพบุตรอยู่ในสวรรค์ชั้นดุสิต พระองค์ทรงดำริที่จะสนองคุณพระพุทธมารดาซึ่งทรงพิจารณาว่ามีพระคุณมากมายอย่างยิ่ง จะหาอะไรเปรียบมิได้ ทรงวินิจฉัยโดยรอบคอบแล้ว เห็นแต่สิ่งเดียวเท่านั้น คือ พระอภิธรรมที่จะสนองคุณพระพุทธมารดาเป็นการไฉนนี้ ถ้าน้ำนมให้บุตรกัน ฉะนั้นในพรรษา (ปี) ที่ 7 นับแต่ปีที่ตรัสรู้ พระพุทธองค์จึงเสด็จขึ้นไปจำพรรษาอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เสถียรที่พระอภิธรรมปิฎกโปรดพระพุทธมารดาอยู่พรรษาหนึ่ง ครั้นออกพรรษาแล้ว วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 พระพุทธองค์จึงเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์มาประทับที่เมืองสังกัส มีประชาชนไปเฝ้าพระพุทธองค์ เพื่อทำบุญตักบาตรอย่างหนาแน่น

ฉะนั้นเมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ประชาชนจึงนิยมทำบุญตักบาตรเทโวจนเป็นประเพณีสืบเนื่องมาจนถึงบัดนี้

การตักบาตรเทโวนี้ บางวัดก็ทำในวันออกพรรษา คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11

ประเพณีตักบาตรเทโวนี้ ทำกันอย่างมโหฬารในหมู่พุทธศาสนิกชน เป็นเหตุให้รำลึกถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งกระโน้นแล้ว เกิดปิติปราโมทย์ขึ้นในบัดนี้

แหล่งวิทยาการ

1. พระภิกษุ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิและทรงคุณธรรม

3. ผู้มีอายุที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักศาสนา
4. ห้องสมุดโรงเรียนสาธิตจุฬา ฯ แผนกประถมศึกษา
5. ห้องสมุดโรงเรียนสาธิตจุฬา ฯ แผนกมัธยมศึกษา
6. ห้องสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ห้องสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. ห้องสมุดพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
9. ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชนทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

1. เสฐียร โกเศศ, วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ของไทย "เทศกาลเข้าพรรษา เทศกาลออกพรรษา" พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2503 (หน้า 255-294)
2. ชวน ธนาการ ขำสุวัฒน์, วันสำคัญของไทยและโลก "วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา" พระนคร : แพร่พิทยา, 2507 (หน้า 348-380)
3. สมพงษ์ เกียรียงไกรเพชร, ประเพณีไทยและเรื่องน่ารู้ "ตำนานวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา" พระนคร : แพร่พิทยา, 2507 (หน้า 136-161)
4. อรุณินทร์ วิริยะบุรณะ, ประเพณีฉบับมหाराชาครู "ประเพณีทำบุญวันเข้าพรรษา ประเพณีทำบุญวันออกพรรษา" พระนคร : โรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา, 2510 (หน้า 658-672)
5. ศรีพนม สิงห์ทอง, พระราชพิธีของกษัตริย์ไทย (สมัยโบราณ-ปัจจุบัน) "พระราชพิธีเข้าพรรษา" พระนคร : โรงพิมพ์เกษมสัมพันธ์การพิมพ์, 2505 (หน้า 2521-2534)
6. แปก สุนธิรักษ์, พิธีกรรมและประเพณี "เข้าพรรษา ออกพรรษา" พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2504 (หน้า 71-87)
7. เกษม บุญศรี, ประเพณีทำบุญเนื่องในพระพุทธศาสนา "ประเพณีทำบุญเข้าพรรษา ประเพณีทำบุญออกพรรษา" พระนคร : กุรุสภา, 2504, (หน้า 158-191)
8. บัญชร บรรณกร, ดวงประทีป ปีที่ 1 ฉบับที่ 10 กรกฎาคม "วันเข้าพรรษา" พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา 2507 (หน้า 18-22)

9. สนั่น ไชยาบุกุล, ดวงประทีป ปีที่ 2 ฉบับที่ 10 กรกฎาคม 2508 "เข้าพรรษา"
พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา 2508 (หน้า 8-12)
10. วัฒนธรรม, กอง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, หนังสือชุดวัฒนธรรม วันสำคัญทาง
พุทธศาสนา "วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา" (หน้า 36-52)
11. วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษา, หนังสืออ่านประกอบสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม
เล่ม 2 ประโยคประถมศึกษาตอนปลาย, "วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา"
นคร : จุฬาลงกรณ์, 2504 (หน้า 7-8)
12. วิสิษฐ พุทธิบัณฑิต และภิญญา คำพิทักษ์, แบบเรียนศีลธรรม สำหรับชั้นประโยคศึกษา
ตอนปลาย, "ประเพณีทำบุญเทศกาลเข้าพรรษา" ธนบุรี : สื่อการค้า,
2506 (หน้า 64-66)
13. สมยศ เม่นแย้ม, คู่มือเตรียมสอน คำถาม-คำตอบ วิชาสังคมศึกษาสำหรับชั้นประถม
ปีที่ 5, "วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา" ธนบุรี : สื่อการค้า, 2506
(หน้า 36-64)
14. วิชาการ, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ, แบบเรียนสังคมศึกษา วิชาศีลธรรม ประ-
โยคประถมศึกษาตอนปลาย, "วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา" พระนคร :
จุฬาลงกรณ์, 2513 (หน้า 108-109)
15. พุทธรักษา ฉบับอาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนกรกฎาคม 2512
"อาสาฬหบูชา และเข้าพรรษา" พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2512
(หน้า 4 และ 34)
16. โอษฐ์พะเกศ หงสกุล พุทธรักษา ฉบับอาสาฬหบูชาและเข้าพรรษา ปีที่ 2 ฉบับ
ที่ 8 เดือน กรกฎาคม 2513, "เขาวงกตไหน" พระนคร : โรงพิมพ์
บำรุงนุกุลกิจ, 2513, (หน้า 24-25)
17. วิชาการ, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ หนังสืออ่านเพิ่มเติมชั้นประถมปี 4 วัน
สำคัญของเรา, "วันเข้าพรรษา" พระนคร : จุฬาลงกรณ์, 2511 (หน้า 40-
53)

4. หน่วยประสบการณ์ (Experience Units) ที่มา โครงการสอน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ภาคต้น ปีการศึกษา 2525 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) โดยภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ

หน่วยประสบการณ์ (Experience Unit)

โรคภัยในบ้าน

หน่วยนี้ได้จัดรวบรวมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง โดยมุ่งให้เด็ก
โดยมุ่งให้เด็กได้รู้จักโรคที่มักจะเป็นกันมากภายในบ้าน โรคผิวหนัง โรคตาแดง ไซ
หวัด โดยให้นักเรียนได้รู้จักสาเหตุ อาการ ตลอดจนวิธีป้องกันรักษาง่าย ๆ ที่นักเรียน
จะทราบในวัยนี้

นอกจากนี้นักเรียนจะได้ตระหนักถึงผลเสียของการเจ็บป่วย ทั้งนี้เพื่อจะได้รู้จัก
รักษาสุขภาพอนามัยของตนเองได้ เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ

หน่วยนี้ใช้เวลา 15 คาบ หรือ 5 ชั่วโมง

หน่วยย่อยที่ 1 โรคที่เป็นกันมากและผลเสียของการเจ็บป่วย
(เวลา 1 คาบ หรือ 20 นาที)

แนวคิดหลัก

1. เด็กติดเชื่อโรคและเจ็บป่วยได้ง่าย แต่ก็สามารถหลีกเลี่ยงป้องกันได้
2. เราควรรู้จักโรคติดต่อบางชนิดเพื่อหาทางหลีกเลี่ยง และหาทางป้องกัน
ไม่ให้เป็นโรคนั้นง่าย
3. การเจ็บป่วยทำให้เกิดผลเสียในหลายด้าน
4. เราสามารถรักษาร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงได้

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนบอกชื่อโรคที่เด็กเป็นกันมากได้ และสามารถติดต่อไปถึงผู้อื่นได้
2. นักเรียนบอกวิธีที่ถูกต้องในการป้องกัน การเจ็บป่วย
3. นักเรียนบอกผลเสีย ในการเจ็บป่วยของบุคคลในบ้านได้

คำถาม

1. โรคติดต่ออะไรที่นักเรียนเป็นกันบ่อย ๆ
2. เรามีวิธีป้องกันไม่ให้เจ็บป่วยในบ้านได้อย่างไร
3. เมื่อเราเจ็บป่วยมีผลเสียอะไรบ้าง

กิจกรรม ชี้นำ

1. ครูเลือกนักเรียนในห้องออกมา 2-3 คน (คัดเลือกที่แข็งแรงกับอ่อนแอ)
และให้เพื่อนสังเกตสุขภาพของผู้นั้นเป็นตัวอย่าง ว่าผู้มีสุขภาพดี -
ไม่ดี ดูได้อย่างไร โดยอภิปรายถึงหลักเกณฑ์ในการสังเกต เช่น

ความอ่อน ความหอม ผิวหนังที่สดชื่น ดวงตาที่แจ่มใส ผมดำเป็นเงางาม ฯลฯ ลักษณะดังกล่าวแตกต่างกันอย่างไรในนักเรียนที่สุขภาพแข็งแรงและอ่อนแอ

- ให้นักเรียนออกไปเขียนชื่อโรคที่เคยเป็นบนกระดาน

ขั้นสอน

- อภิปรายโรคต่าง ๆ เหล่านี้เป็นโรคติดต่อ และครุฑติบ์ตรค่าโรคติดต่อที่มักเกิดขึ้นในบ้านบนกระดาน
- ให้นักเรียนเล่นเกมคนไข โดยเลือกตัวแทนออกมาแสดงอาการของโรคต่าง ๆ ให้เพื่อนทาย เช่น ท้องเสีย เป็นหวัด ปวดศีรษะ ปวดฟัน เป็นต้น
- ให้นักเรียนที่เคยมีประสบการณ์เป็นโรคต่าง ๆ นี้ บอกผลเสียเมื่อเจ็บป่วยเป็นโรคนั้น และให้แลกเปลี่ยนความเห็นกันในด้านการรักษา การซื้อยา การหาแพทย์
- นักเรียนช่วยกันสรุปวิธีป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยขึ้น
- แบ่งหมู่ให้เขียนโปสเตอร์ประกอบคำขวัญ ชักชวนให้เห็นผลเสียของการเป็นโรค แล้วนำไปติดตามผนังห้องเรียนและนอกห้อง

ขั้นเสริม

- ให้นักเรียนอ่านหนังสือแบบเรียน ส.ป.ช. ชั้นประถมปีที่ 3 ของกระทรวง ฯ และของไทยวัฒนาพานิช

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนเขียนเรียงความสั้น ๆ เรื่อง เมื่อฉันไม่สบาย

ขั้นวัดผล

- สังเกตจากความสนใจและการให้ความร่วมมือ
- ตอบคำถามได้ จากการดูเกมคนไข
- อภิปรายสรุปจากประสบการณ์ได้
- ดูความถูกต้องจากการเขียนเรียงความ

แหล่งค้นคว้า

ของครู

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, แบบเรียนสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505
- เสงี่ยม พรหมบุญพงศ์ และคณะ, แบบเรียนพลานามัย พ.203, พ.204 สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ม.2), บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2522
- ชัชวาล โอสดานนท์ และคณะ, แบบเรียนพลานามัย พ.101, พ.102 สุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1) สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523

4. ชัชวาล โอสดานนท์ และคณะ, หนังสือเรียน พ.203, พ.204 สุขศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2(ม.2) สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523

5. เสงี่ยม พรหมบุญพงศ์ และคณะ, แบบเรียนพลานามัย พ.101, พ.102
สุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1(ม.1) สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523

6. เสงี่ยม พรหมบุญพงศ์, พลานามัย สุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
พิมพ์ครั้งที่ 11 สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2523

อุปกรณ์

1. ชอล์ก
2. กระดาน
3. บัตรคำ
4. นักเรียน
5. หนังสือแบบเรียน ส.ป.ช. ชั้น ป.3 ของกระทรวงฯ และของไทย-
วัฒนาพานิช

แหล่งค้นคว้า (ของนักเรียน)

จุดสาร คำแนะนำ เรื่อง หัก กลาก เคลื่อน ของโสภณทัศนูปกรณ์ปี 2523
กระทรวงสาธารณสุข

อุปกรณ์

1. นักเรียน
2. กระดาน
3. รูปภาพ
4. บัตรคำ
5. แถบประโศก (หน้า 82-85)

และยังมีหน่วยย่อยที่ 2 อาการและการป้องกันโรคผิวหนัง
หน่วยย่อยที่ 3 อาการและการป้องกันโรคตาแดง
หน่วยย่อยที่ 4 อาการและการป้องกันโรคไขหวัด
หน่วยย่อยที่ 5 วิธีการป้องกันการเจ็บป่วย และการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บ
ป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้าน
แต่ผู้วิจัย มิได้นำมารวมไว้ด้วยเพราะเป็นการเสนอเพื่อเป็นตัวอย่างเท่านั้น.

ประวัติผู้เขียน

นางสาวศรีกระจำง คำสมาน เกิดวันที่ 28 สิงหาคม 2489 ที่อำเภอปากพนัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2520

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่ โรงเรียนเทศบาลวัดท่าโพธิ์ ตำบลท่าวัง
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย